

Ковањето на македонската бронза, алатите, оружјето, садовите и парите постои како непобитна фактографија. Во таа област не може никој да не оспорува. Затоа на оваа тема треба на македонски начин да мислиме, да пишуваме и да осознаваме.

Македонското наследство во оригинална форма да им го предадеме на идните генерации за да не може никој да се поткусурува со лажните ситни парички наспроти моќта на Македонците со пишуваната историја низ ковањето на македонските пари. Тие ја пишуваат историјата на сите царства во континуитет. Ги опишуваат сите економски, уметнички и религиозни настани низ еден специфичен, навидум спореден но во суштина битен и оригинален начин на вистинското претставување на сè што е **МАКЕДОНСКО...**

ISBN 978-9989-2461-9-7

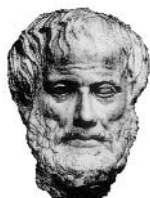
АНГЕЛИНА МАРКУС

МАКЕДОНСКИТЕ ДРЕВНИ КОВАНИ ПАРИ

АНГЕЛИНА МАРКУС

МАКЕДОНСКИТЕ ДРЕВНИ КОВАНИ ПАРИ

ЕДИЦИЈА
КЛЕА

Скопје, Македонија, 2009

Издавач:

Ангелина Маркус

За издавачот:

“МАКФОРМ” - Скопје

Лектор:

Кокан Стојчев

*Компјутерска обработка
и подготовка за печат:*

Бојан Симовски

Печат:

“Бимс компани” - Скопје

Тираж: 600 примероци

АНГЕЛИНА МАРКУС

**МАКЕДОНСКИТЕ
ДРЕВНИ КОВАНИ ПАРИ**

ТЕЗИ - ЗАСТАПЕНИ ВО КНИГАТА

Македонските древни ковани пари се прикажуваат во оригинал. Тие не се фалсификуваат, па можат и тогаш и сега да ја прикажуваат верно носечката вредност на себе со сите карактеристики на долгиот период на постоење на државата Македонија. Метали, Царски ликови, Символи, Писмо, Време, Историја.

Оригиналните ковани пари постојат како депозит, гарант, како израз низ високо уметничко творештво на сè што е Македонско, како пример за влијание врз другите култури и другите народи на кои што им служиме како мостра за нивно слично постоење.

Ковањето на македонската бронза, на алати, оружје, садови и пари постои како непобитна фактографија. Во таа област никој не може да не оспорува. Затоа треба на ова тема на македонски начин да мислиме, да пишуваме и да осознаваме. Македонското наследство во оригинална форма да им го предадеме на идните генерации за да не може никој да се поткусурува со лажни ситни парички наспроти моќта на Македонците со пишуваната историја низ ковањето на македонските пари. Тие ја пишуваат историјата на сите царства во континитет. Ги опишуваат сите економски уметнички и религиозни настани низ еден специфичен, навидум спореден, во суштина битен оригинален начин на оригиналното претставување на сè што е Македонско.

Само во збирката на НБМ се изложени 17 000 примероци. Не се преброени монетите од музеите по градовите и од сè поголемиот број на книги со нумизматика како таа од Ох-

ридска банка, Вардарски Рид и другите истражувања како и во музеите во сите градови во Македонија и низ светот.

Македонските ковани пари го заслужуваат вниманието и на македонската и на светската јавност како начин на утврдување на идентитетот и историјата на македонскиот народ преку историјата на царствата низ ковањето на парите. Тоа може да се види во светските каталози според цената што ја постигнуваат македонските ковани пари.

Оваа книга е само поттик да се сирне и да се истражува позачестено тоа што самите ковани пари ни го откриваат за Македонија.

Цитатот од книгата „Етногенезата на македонскиот народ“ од Лидија Славевска се однесува и на кованите пари од Македонија. „Никој нема морално право да му го одзема на еден народ сето она што е втиснато во неговиот дух.

Секое присвојување и негирање на македонското постоење и неговото културно наследство претставува национален и културен геноцид.“

Парите што ги ковале македонските цареви претставуваат споменици на културата и единствени примероци на уметничкото творештво што Македонците први и ги дале на светската цивилизација. Македонија е првата земја во светот што ја вовела функцијата на парите како платежно средство обележано со ликови, писмо и симболи. Во исто време ја покажуваат моќта и на културата и на економијата на македонскиот народ и држава.

Ангелина Маркус

МАКЕДОНСКАТА ИСТОРИЈА ПИШУВАНА НИЗ ПАРИТЕ

БОГАТАТА СОДРЖИНА ОБЛИКУВАНА ВО МЕТАЛОТ ЈА ОВЕКОВЕЧУВА МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВНА СИМБОЛИКА

Македонските пари се протнале низ сите рамки, ги искинале сите синдири со кои нè врзувале за да сведочат за нас и за светот. Парите го раскажуваат нашето негирање и присвојување. Монетарниот систем на Филип Втори е модел на сите парични системи во многу држави.

Прогрешното толкување, проценување или криминализирање пари, претставува големо осиромашување на луѓето и на државата. Потребни се исклучително знаење, проценка и заштита за сè што се прави во врска со парите, дури и кога се прави колекција на пари.

Преку анализа на парите, македонската нумизматика може да ја објасни не само својата историја туку и историјата на светот, на сите народи кои го организирале своето царство и ковале пари слични како македонските.

Народната банка на Република Македонија, ми овозможи да ја видам ризницата на македонската историја низ македонските пари во долг и континуиран период на милениумските години на владеење на македонските династии. Ми беше покажана нумизматичката колекција во Народна банка, при што ми ја подарија колекцијата Шелдаров: Македонија и Пајонија. Од тоа нема поголем доказ за македонската држав-

ност и историјата на Македонците. Тие ситни парички од метали од македонските руди, во голем број македонски ковачници низ градовите на македонските царства се жива историја, реална приказна, прикажана низ симболите, густо збиени репрезенти, на едно место, на умот и на дарбата на Македонците да создадат нешто слично на неуништливиост. Ако целта била со колекцијата да ни се каже нешто за нашата историја низ парите ковани низ Македонија, тие кажале многу повеќе, кажале дека парите на македонските царства биле правени за иднината, за нас, за непобитната историја за нашето постоење.

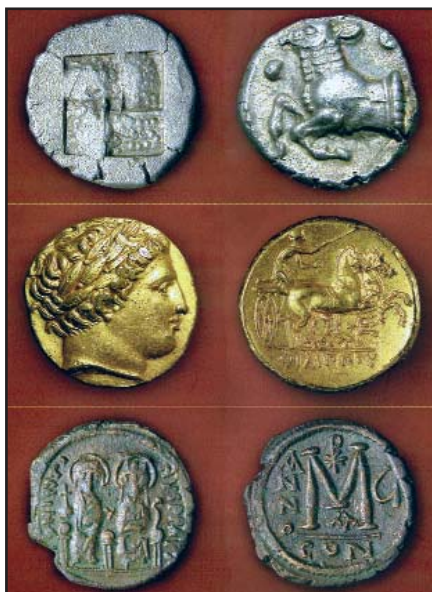
Народната банка на Република Македонија на располагање има најсилни материјални докази, со кои лично може да го одбрани името на Македонија, на државата и на народот пред меѓународните институции.

Треба најпрвин да се настапи пред Академијата на науките и уметноста на Македонија (МАНУ). Таму седат луѓе со ограничен историски досег на сознанија, па нека им се прошири видокругот за Македонија преку најсилните материјални докази - древните македонски монети.

Потоа збирката да се претстави пред Собранието на Република Македонија. Таму седат луѓето кои донесуваат закони, а не прават ништо за македонската државност. И најважно од сè е да се издаде јубилејна пара со ликот на Александар Први или Филип Втори на аверсот и на македонскиот штит на реверсот, како најдолго употребувани симболи на македонскиот монетарен систем во светот. Таква пара, со краток опис на монетарните системи на Македонија од најстарите времиња до денешните пари, би им се врачувала на сите претставници на меѓународните институции и разните странци кои ја посетуваат државата, за да не се прават дека не знаат каде дошле.

*Постојаната музејска
поштавка на Народната
банка на Република
Македонија*

*Дел од монетиите
од постојаната
поштавка*

Со тоа јасно ќе им се каже дека се во Македонија, во најстарата организирана држава во светот, со исто име и со исти симболи повеќе од три илјади години.

Сите оние кои се неуки, заблудени или злонамерни а дошле и ќе доаѓаат во Македонија прво „на обука“ - (нека ме извинат на терористичкиот израз), да одат да ја видат изложбата на пари во Народната банка на Република Македонија и да се дошколуваат по историја, по вистините за Македонија, прочитани на македонските пари. Оние кои доаѓаат за да нè советуваат, за да нè набљудуваат, тие ни ги растураат економијата, државата, древните обичаи, традициите, тие ни зацврстуваат рамки на периоди, како елинистички, римски, предримски, византиски, турски, српски, бугарски или по најново, албански рамки во Македонија за да ни го сменат името и идентитетот. Ајде овие држави или било кои во светот нека ни покажат некоја постара пара од македонската. НЕМА ТАКВА.

Македонските пари се протнале низ сите рамки, ги искинале сите синџири со кои нè врзувале, за да сведочат за нас и за светот. Парите го раскажуваат нашето негирање и при својување. Монетарниот систем на Филип Втори е модел на сите парични системи во многу држави. Најнови и последни примери на копирање на македонскиот систем прави Европската унија, како што направил Филип Втори со Унија на племињата во Македонија. Види сега, кој чирак се прави поголем од мајсторот? Европа со име на македонски цареви и принцези тешко се враќа на своето извориште. Но, ќе ја вратиме кога ќе ѝ ја прикажеме реалната историја на Македонија низ историјата на македонските пари во колекција со илјадници примероци и кај нас и во светот.

Главни карактеристики на секоја македонска пара е тоа што на себе го носи ликот на царот или на богот, монограмот

писмо - испишано име на царот. Аверсот и реверсот се исполнети со сите симболи, со апликации од космички карактер, воени атрибути, животински и растителен свет, што е потврда на единството на космичка генерација на Земјата поврзана со животот на Македонците и овековечена и во најчиста форма одржана и изразена во македонските ковани пари. И нема што нема, во нив има сè. Ја има иднината и на неродените Македонци секаде по светот на Александровите космополити. Тие, Македонците, како што ги викаше Александар, граѓани на светот, најдобро се идентификуваат преку своите македонски пари.

Стојам на Вардарски рид. Ми приоѓа момче и ми вели: „Сакам да видиш нешто“. Ми ја покри раката со дланка. Ме „здрма“ енергија. Енергетска амајлија си помислив и не брзав да ја видам, ја собирав силата и потоа заблеска ликот на Александар во голем златен статер. Го држев златникот стар 2.310 години и по толку време разбрав зошто Македонците во фалангата носеле пара од Александар како амајлија: за сила било тоа, за пренесување на енергијата на духот и духовноста која ја имаат Македонците. Нумизматичката колекција на НБРМ ја нема таа пара. Најскапата и најчесто препродавана пара на аукциите во светот, статерот со ликот на Александар, ја нема во колекциите на Македонија.

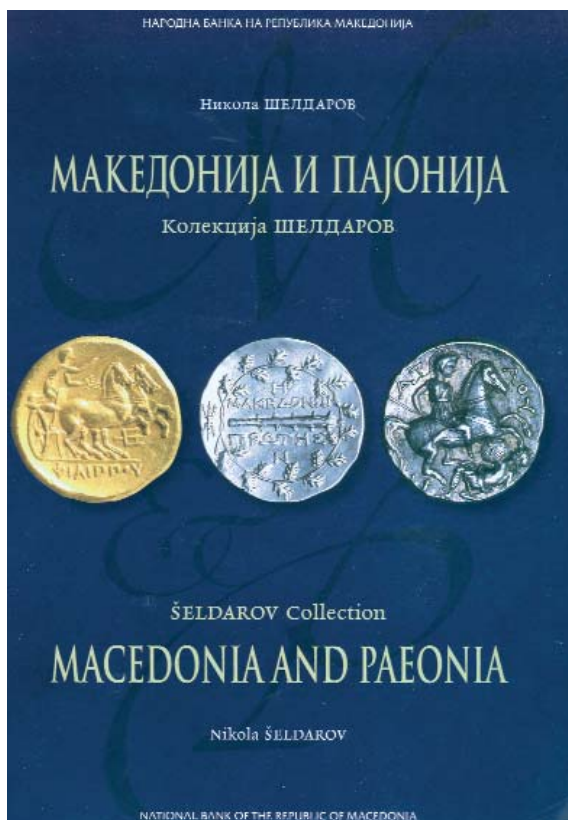
Државноста се потврдува со монетарниот систем. Древните монети не се оспоруваат. Тие постојат сами по себе, како израз на државата и на царствата, како суштина на македонското постоење, во долг несогледлив континуитет на постоење. Тоа се македонските пари.

Во 2003 година, Народна банка на Македонија го издаде изданието за нумизматичката колекција на Шелдаров под наслов „Македонија и Пајонија“, на македонски и на англиски јазик. Случајно гувернер да беше Албанец, сигурно ќе имаше

и албанска верзија. Ќе имавме и масовно ограбување на трезорите на банките, како што тоа се прави со парите во некои државни институции со кои управуваат албански „експерти“. Така, волкот чува јагниња. Ако имаме изложби со македонски пари стари две-три илјади години денес логично се наметнува прашање како тогаш биле чувани и како сега треба да се чуваат. Парите не се само номинална вредност. Зад парите стојат сите економски, државни, социјални, политички односи. Парите тежат толку колку што содржат производните и потрошувачките активности на народот во државата. Затоа и златото во мали количества има голема вредност зашто зад производството на злато се апсорбира големо количество човечки труд. Погрешното толкување, проценување или криминализирање на пари, претставува големо осиромашување на луѓето и на државата. Потребни се големо знаење, проценка и заштита во однос на сè што се прави во врска со парите, дури и кога се прави колекција на пари.

Во спомнатото издание на колекцијата се работи за каталогизација на 805 монети од древната македонска историја, претежно застапена во збирката на Народна банка на Македонија како музејска изложба. Стојат два аспекта еден до друг или спротивставено. Еден е книгата за колекцијата, а другиот за самата нумизматичка збирка.

Насловот на книгата нè доведува до заблуда. „Македонија и Пајонија“ - личи како да постоеле колекции на пари од две држави. Не е така, затоа што на времето, во границите, и на најсилното царство на владеење на Македонците, со најдолга наследна династија од Пердика до Александар, нема друга држава со сите обележја и функции како Македонија. Еднаш ја слушнав таа идеја како аргумент наметнат од надвор. Не ми е јасно како некои Македонци ја прифаќаат таквата идеја

за намалување (омаловажување) на македонската историја. Толкава ли им е стручноста, па почнале да нè убедуваат во нешто што не е така. Ако постоела Пајонија таа би се протегала на етничките граници на Македонија и би била поста-ра држава, можеби ги опфаќала и Илирија и Тракија, можеби се наследниците Власи или Роми... море најдобро да биде Елини и Грци. Бидејќи ниту еден аргумент не е валиден, да ги потсетиме идеолозите против Македонија зошто Филип Втори се борел да ги обедини сите македонски племиња во една др-

жава, со еден цар, со една територија, со иста култура, со единствен монетарен систем. Тоа умно го направил за да не се занесуваат со сепаратизам. На некои племиња им дозволил ковање на свои пари, како што сега еврото дозволува ставање амблеми на некој европски држави стари само неколку стотини години постоење.

Така беше и во монетарниот фонд на Југославија. На паричната единица се ставаа обележја од сите републики.

Еден викенд тргнав од Скопје до Солун, Воден, Лерин, Битола, Охрид, Кичево, Скопје. Направив круг околу Македонија. Кај Вење, наш Кукуш, ми снема бензин. Македонски зборувавме насекаде. Таму каде што прашав за бензин настана турканица, се собра народ и кога платив со десетдинарка, некој викна: „Пулете, ваму пишува Македонија“. Парата одеше од рака на рака, ја допираа, ја бакнуваа, ми ги галеа децата „чупина наши“. Некои трчаа по автомобилот, дури слегоа в поле за сами да не сме го минеле патот. Ни се случи идентитет и патриотизам преку една унитарна пара во која стоеше и име на Македонија. Тоа им се случило и на Пајонците во

Монети со ликови на Александар Пир

Македонија кога некои Македонци цареви им дозволиле на одредени локални кнежевства да коваат монети со македонски симболи. Нема никакви податоци за некаква држава Пајонија, освен како македонско племе кое војувало во македонската фаланга заедно со Тесалската коњица, со Линкестидите и Пеллагонците како и многу други племиња во составот на фалангата од Македонија. Александар Пир од Молосите едно време, како цар на Македонија, се борел против Римјаните и е познат по „Пировата победа“. И тој ковал пари со свој лик, обиколен со македонски симболи како и некои Пајонци. Тој бил со македонско потекло преку ќерката на Филип Втори, Клеопатра.

Давањето големо значење на пајонските владетели со исти инсигнации како на Македонците, не само што е претенциозно, туку е и злобно толкување на македонската историја преку нејзините пари. Ако се погледнат парите и по ликови и по симболи може да се заклучи дека тие по ништо не се разликуваат од сите други во Македонија, ковани пред и потоа речиси две илјади години. Сите тие имаат иста намена, излеани се од исти метали и во исти калапи, всушност сите пари ја рас-

Пара со Пелисџерски линк (волк)

кажуваат само македонската историја. Во колекцијата за Пајонија се застапени ликови на Аполон, Зевс, Херакле, лав, волк, коњаник, на ист начин како и на сите други пари. Чудно е како пајонските пари се со македонски симболи, туку се и со линкестидски знаци, ги има во именување линк (волк) волкот или дивата свиња на реверсот, што како симболи ги имале линкестидските војници на штитот во составот на македонската фаланга. Линк е волк или рис, често застапуван и во парите во ликот на Филип Втори и Александар. Да не се и тие пајонски!

Да се изедначува Пајонија со Македонија претставува појмовно логичка грешка. Тоа би значело придавање општи својства како државност на некое делче од голема целина. Всушност, тоа е комодитет во мисловниот процес.

Направив мал тест на логично мислење во еден клас. На таблата напишав четири збора: кола, коњ, лав, човек. Учениците ги прашав кој збор да се брише, а одговорот беше лавот. Комодитетот во мислење се состоеше во тоа дека коњот влече кола во која седи човек. Само еден ученик рече дека колата е предмет и не спаѓа во редот на живите суштества. Мнозинското мислење не беше демократија, туку понизок степен на апстрактно мислење на поврзување на фактите на патот до вистината. Ако е мнозинско мислење тоа не значи дека е вистинито. Пајонија не е држава како Македонија па ниту во некои нејзини пари, туку во сè е нејзин составен македонски дел. Немаат пари на цареви ниту Илирија ниту Тракија, како и многу други племиња од Македонија.

Историјата на Македонија испишувана низ долги милениуми со парите на македонските цареви ни го претставува тоа неисцрпно богатство застапено во сите симболи на монетоковањето. Тоа е наше овековечување. Трајност, фак-

Пајонска монетиа

со ирвиоџ владетел Ликеј 358-340 ж. пр.н.е. на аверсоџ и борбаџа на Херакле со Нимејскиоџ лав на реверсоџ со иста содржина и симболи како сџџе македонски кованицџ.

Пајонска монетиа

со владетелоџ Авдолеон 305 ж. пр.н.е.

ти. Континуитет, убавина. Вредност, уметничко обликување на царевите, градовите, времињата, слики за иднината направени за нас, и клише како и другите народи да можат да прават такви пари и како цели империи да се испилуваат од пазу-

вите на Македонија. За жал, што и да се открие, а што и по симболите се гледа дека е македонско, како и парите, се прикажува како да им припаѓа на некои други народи. Знаеле Македонците како да создадат трајни вредности со порака, со писмо, со симбол на парите за да стигнат до нас како реликвии и по толку многу посегнувања, присвојувања и неспомнувања. Блеска сјајот на македонските пари во колекциите по светот. Ги гледав англиските и италијанските каталози колку високо ги ценат македонските пари, а ги именуваат како римски или грчки. Ја занемаруваат вистината за Македонија, која со парите ја сработиле Македонците низ династиите од најстари времиња. Ја сработиле и историјата и иднината на Македонија. Преку анализа на парите македонската нумизматика може да ја објасни не само својата историја туку и историјата на светот, на сите народи кои го организирале своето царство и ковале пари слични како македонските. Затоа треба внимателно да се анализира еден по еден симбол на секоја пара од Македонија.

МАКЕДОНСКАТА ИСТОРИЈА ПИШУВАНА НИЗ ПАРИТЕ Е ПОТВРДА НА ПОСТОЕЊЕТО НА МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА СО МНОГУБРОЈНИ СИМБОЛИ

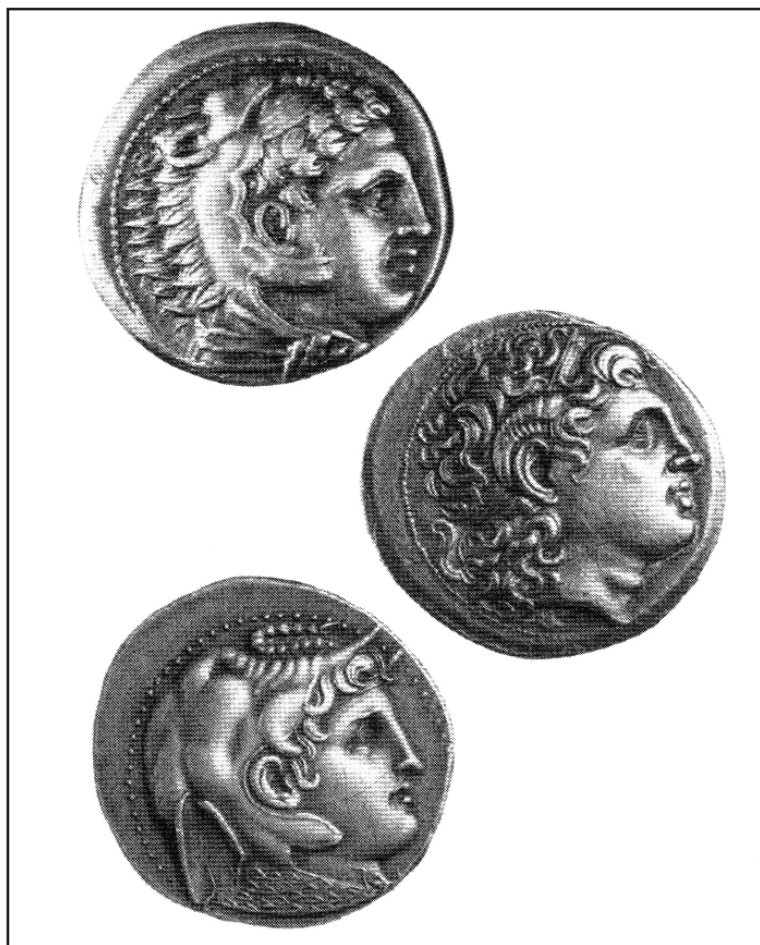
Ликот на Александар на македонската пара не доаѓа како идентификација со боговите Аполон, Зевс, Дионис, Херакле, Тиха, ниту како боготворење на Александар со Амон Ра, туку како замена на моќта на боговите со цареви, со нивното силно влијание, како пари во македонската економија.

Парите ги надживеаја царевите, народите, историските фалсификати и продолжија во чиста форма да ни ја заштитуваат историјата како македонско достоинство. Ако тоа не можевме да го заштитиме во митологијата, во уметноста, во науките, ако предолго и безмилосно нè негираат за да нè крадат, ни остана едно место негибнато - нумизматиката.

Сонцето како ода и химна, како знаме, како препознатлив систем на еден народ, на еден симбол во македонската култура, мирно и долговечно опстојува на парите. Заради тоа сонце, со тоа сонце, под тоа сонце може да се сведат сите историски настани во Македонија, се разбира, и патот кон сонцето на исток кој Европа го претвори во колонијализам од Крстоносните војни.

Од каде да се почне? Од ликови на царевите? Наследност на владеење? Систематско движење на годините на владеење низ времето? Проблемско споредување на сличност? Да ги наброиме градовите на монетоковање? Да ги анализираме монограмите? Или македонските симболи?

Симболите обликувани на македонските пари се најмногубројни и поврзувачки на просторни и на временски сегменти во текот на три илјади години пишуваната постоечка македонска историја.

Александар Македонски

Сепак, ќе почнеме со една најрепрезентативна пара, со парата на Александар Македонски. Таа на себе носи сè. Ликови на цареви и на богови. Го обележува времето и просторот. Ги отсликува **карактеристиките од другите ковани емисии на парите на себе на претходните македонски владетели.** Оваа пара на себе носи вредност и убавина. Ја покажува моќта на македонската државност. Ги изразува симболот на сонцето, шлемот, штитот, копјето, коњот, Хераклевата наметка на лавовска кожа, Амоновиот рог, орелот на рака и околу сè тоа монограмот и името *aleksandroy*, присутни на секоја Александрова пара, било кога и било каде да настанала. Тоа се најраспространетите ковани пари кои се употребувале во светот. Македонците околу Егејот, доколку и денес ги прашате каде биле, тие ќе ви одговорат: „Кај Филипој, кај Александрој сум бил“.

Станува збор за Александар Македонски, за царот на Македонците и царот на светот. Ако тргнеме илјада и повеќе илјади години наназад во минатото, во историјата, ќе се сретнеме со сè она што постоело во времето на Филип Втори и на Александар Македонски, наследено од претходните времиња до нив. И ако од нив тргнеме напред во иднината тогаш сукцесијата на сè што е македонско ќе нè пресретнува и ќе го потврдува постоењето на Македонците. Ништо нема побаво од средбата со македонските древни пари. Тие сестрано и брзо не информираат за сè, за тоа дека Македонците во сè биле први и ненадминливи.

Се определевме за ликот на Александар на македонските пари како лик на цар кој прв пат во светот со својот лик се нашол на лицето на парата. Тие пари од Македонија се користеле и тогаш и неколку стотини години потоа во целиот тогашен екуменски свет. Од тогаш сите македонски симболи

станале царски симболи, печати и гаранции на вредноста на парите во текот на цел среден век па сè до денес. Доколку ги погледнете денешните пари на кралствата во Европа, ќе забележите дека нивните денешни кралеви кои имаат свој лик на некоја пара ве гледаат од иста поза како да ве гледаат македонските цареви, како Александар да ги достигнува сите стандарди кај било кои народи и било кои држави. Сите ги имитираат Македонците. Сите досегашни владетели се приклониле кон блесокот на сонцето на македонските династии кога си ставиле круна на глава и зеле жезол в рака, произлезен од македонскиот тирс. Околу нив врие стара македонска симболика од монограми, бои, палмети на царските инсигнации, божем од предци наследени, а од парите се гледа дека всушност сè е наследено од Македонците. Дури и погребот на англиската принцеза Дијана се одвиваше во знакот на македонската симболика: пурпурна наметка, жолти лавови и царскиот цвет - кринот. Покрај симболите, присутен е и канонот, вграден во церемониите на сегашните кралства, кои го чуваат тоа што еднаш некогаш беше прво во светот од Македонија. Посебно како прво во паричната симболика.

МАКЕДОНСКИТЕ СИМБОЛИ ИСКОВАНИ НА ПАРИТЕ

Кој што сака нека зборува за нас, парите останале и секогаш ќе бидат неми оцагорени артефакти. Тие ги здружиле симболите на македонскиот народ на едно место и постојат и сведочат и било каде во светот, од секоја нумизматичка колекција или од новооткриено депо, остава, наод, нè претставуваат нас - Македонците. Тоа го застапуваат сите пари пред и по Александар. Сè ова го прават и денешните пари во Македонија, со сите симболи од македонската култура. Светот се чуди од каде тие ангели на парите, маските од злато, накитот, скулптурите, филиграните, од каде таков творечки потенцијал низ милениуми. Ете, сè е од Македонија. Крајно време е парите, името, народот, државата да ги покажеме преку симболите на парите. Она што се гледа на парите значи само тоа и ништо друго и може само на македонски начин да се објаснува.

Не е ништо ново тоа што на македонските пари од Александар симболите се во силен концентрат. Тоа е вообичаен модел кој го применувале сите македонски кралеви видени во разни колекции, приредувани од науката за стари пари. Таков е случајот на исти симболи кај Александар Први, Пердика, Архелај Први, Аминта, Филип Втори и сите останати македонски кралеви од почетокот на монетоковањето до пропаста на македонската држава по македонско-римските војни. Таков е случајот со симболите и кај сите други царства на Македонците од Птоломеј, Лизимах, Селевките, Антиохите за да продолжат и симболите и ликовите на кралевите од Македонија преку Персеј Константин, Јустинијан, Василиј, Самуил, Волкашин со синовите и други, а се настојува цели македонски

династии да им бидат припишани на странски држави. Но, симболите на парите тоа не го дозволуваат. Тие секогаш ќе ја раскажуваат вистината за Македонија. Аверсот е лицето на царот, понекогаш застапен со Бог или со Александар и се среќава и како македонски штит во средината со стровилос - соларен знак на сириус. Самата пара и самиот штит се сонца. Секој круг и точка на штитот повторно е сонце. Секоја точка на работ на парите е сонце. Точката во круг или во буква е царот сонце, како што го гледаме на парите или на буквите. Најмногу на македонските пари се среќава симболот на сонце, во најразлични апликации. Во каталогот тоа се именува како ѕвезда. И сонцето е ѕвезда. Така, сонцето на парите се среќава како точка, како круг, како ѕвезда или како сириус, го има и како блесок на сончевиот диск на самата пара. Сонцето е потпис на парите од Македонија или старински гувернер, што гарантира севкупна вредност на богатствата во Македонија. Во колекцијата на принтоот речиси нема пара без македонскиот знак на сонцето. Сончевиот симбол толку длабоко е навлезен во свеста на македонските династии и на македонскиот народ за да го зачуваат името и културата, кои се примарни за опстанокот на државата.

Секоја пара и секој симбол треба посебно да се проучат. Филиповиот златен статер на реверсот содржи рељефна кола со коњи и коњаник, кој со левата рака ги држи уздите, а со десната рака, косо подигната, поздравува. Под цртата „Филипој“ под градите на коњите во трка е сместен трозабецот на богот на морињата Посејдон, кој го има и на самите тркала Зевсова молња. Воинот поздравува. Тоа е поздрав на сонцето. Тој поздрав го користеле и Римјаните: „Аве Цезаре!“ Го користеше и Хитлер, заедно со кукастиот македонски крст,

специфичен соларен симбол кој, исто така, се сретнува и на парите и на мозаиците низ Македонија. Фашизмот остана омразен со злоупотребата на македонските симболи. Коњаникот кој поздравува фаланга или некоја друга свеченост остана и може да се види на многу македонски пари. Потомците на Александровата фаланга која ги чуваше границите под Хиндукуш и денес поздравуваат на ист начин. Меморија врежана во потсвеста на Македонците. И на нив и на сите други треба да им го објасниме значењето на поздравот на коњаникот, ка-

Златен ситајер од времето на Филип V со ликој на Ајолон на аверсој и ириколка со коњи на реверсој (горе) и кована пара со ликој на Касандар на аверсој и коњаник што поздравува на реверсој (доле).

ко и тоа какво е значењето на сите други богати македонски симболи, присутните, на древните пари.

На реверсот на парите равномерно како сонцето се застапени и: македонскиот штит и шлемот, копјето, скиптарот, молњата, зрачната круна, (сонце) палмета, суровица, триножник, ковчеже, крма, дабов венец, бршлен и палма, ловоров венец, а од животните: јарецот, говедото, лавот, коњот, рисот, волкот, орелот, змијата и други животни кои играле некаква улога во животот на Македонците или се сметале за свети со што го заслужиле местото во паричните апликации. Сите тие симболи ги означувале разните родови на фалангата. Тие симболи ги има во мозаиците и фреските.

Така, во симболите на македонските пари ги среќаваме царевите, боговите, оружјето, животните, дрвата и други предмети кои се сметале за свети, но ниеден од нив не бил најсвет како сонцето и со него, тесно поврзано, било кое прославување. Сонцето како ода и химна, како знаме, како препознатлив систем на еден народ, на еден симбол во македонската култура, мирно и долговечно опстојува на парите. Заради тоа сонце, со тоа сонце, под тоа сонце можат да се сведат сите историски настани во Македонија, се разбира, и патот кон сонцето на исток, кој Европа го претвори во колонијализам од Крстоносните војни. Светоста, светлината, просветата застапена кај Македонците покажува една поширока космичка ориентација. Покрај сонцето, на македонските пари во симболите се појавуваат земни знаци како животни, лисја, цвеќе, знаци на воздухот - птици, знаци на водата - делфин. Сè тоа дава една филозофска димензија на македонските пари. Тие се составен дел на еден широк светоглед изразен и одразен во начинот на живеење, војување и верување кај Македонците. Оттаму толку е сложено изразувањето на

содржината на симболите на нашите пари. Ако било само за проста размена, трампа, се давала овца за друг предмет или картица како сега.

ПИСМОТО НА ПАРИТЕ СО МОНОГРАМИ И ИМЕ НА ЦАРОТ

Македонските пари отсекогаш вршеле многу посложена мисија. Една од нив е писмото. Буквите, зборовите, имињата, уницијалното, коине писмото, црковното писмо, глаголицата, латиницата, кирилицата, еве, погледнете ги како монограми на парите. Добро се изработени во колекцијата. Издвоени се околу двесте монограми на парите, а сигурно можат да се одделат уште илјадници и тогаш ќе се видат и писмото и јазикот на којшто се изразуваа Македонците. Монограмите од парите се исти со монограмите на светците на иконите и на фреските. Кога ќе се споредат истите, ќе излезе на виделина од каде им се на Светите Кирил и Методиј две азбуки, за писменост на две групи народи на поделениот свет на латински католички и православни кирилски букви. И едните и другите биле во состав на македонското писмо. Македонија како библиска земја го задржала правото да ги пишува и да ги преведува евангелијата на свој јазик. Тој столб на православието и црковната писменост останале приземјени да ја развиваат и да ја шират писменоста од писмото на древните пари и писмото од иконите претставени како скратена форма, монограм или како што ќе рече Васил Иљов: „Збор со неотворени самогласки“. Јазикот како жива материја се развива во разни насоки и формира сродни јазични групи во слични јазици и кирилско писмо се служат неколку стотини милиони луѓе од православниот свет.

***Македонскиџе цареви мноџу рабо-
џеле за иднинаџа, како да знаеле шџо ќе
ни се случува, џа заџоа на секоја џара биле
исцрџани џораки, знаци, симболи, букви со-
сема исџи како и оние во заџисџиџе на мер-
мерниџе џлочи или џеракоџниџе икони.***

„Имаат очи нека гледаат, имаат уши нека слушаат...“, ги караше митополитот Кирил некои сродни народи кои нè негираат, ама не ја заврши мислата да им каже дека со ум се сфаќа виденото не туку така да се заслепуваат при очи.

Писмото од парите и писмото од иконите на исклучителен начин ни ја раскажуваат македонската историја и во сите случаи таа е изразена преку уметничко обликување од највисок ранг на општочовечки вредности. Тие мали пари и аурата на светците, зарем само тоа ни остана од некогаш најголемата држава на светот. Останаа Македонци задолжени да го објаснат и да го одбранат и тоа што е македонско и тоа што Македонците му го дале на светот, без тези и хипотези, туку онака чисто аксиоматски. Македонци, ајде на работа. Треба да се исчистат буричканиците кои ни ги прават историчари, лингвисти, политичари, пријатели и непријатели на Македонија. Потребно е изворно толкување. Ако парите се во центар на истражувањето да ги запоставиме сите споредни појави на провинции, градови, ковачници и така секогаш Македонија ќе биде во центарот на постоењето, силно поврзана со секој нејзин дел. Парите се македонска кохезија. Мора да се внимава со правењето колекции. Да не го губиме сонче-

виот блесок врз нив. Интерпретациите мора буквално дескриптивно да се предаваат онакви какви што се.

Се сетив на една кинеска приказна. Мандаринот се шетал со својот пријател по дворот. Кога сирнале во бунарот виделе рамна вода со полна месечина одразена во неа. Сакам да се напијам вода со месечина, побарал гостинот. Кога му подале чаша од чистата вода таа била без месечина.

Тоа ме потсетува на македонската култура. Се заматува отсјажот. Длабоко во земјата и длабоко во водите и мирно на парите мирува нашето сознание со целиот оригинален сјај. Треба да пиеме вода со полна месечина.

МОНЕТОКОВАЧНИЦИТЕ ВО МАКЕДОНСКИТЕ ГРАДОВИ

И Филип и Александар го освоиле светот прво со златните пари, пуштајќи во промет големи вредности за да можат евтино да го соберат производството за потребите и на војската и на народот. Авторитетот на царот е впишан во секоја македонска пара.

Македонија не е ниту град ниту област туку држава која опфаќала голема територија со владеењето на династиите, кои ковале пари повеќе од 2.700 години откако постоеле престолнините и царевите. Македонија е постара за уште 8.000 години, со цел да ги спои боговите и кралевите и нив да ги отслика во парите.

И Персеј водел жестоки војни со Римјаните, кои биле помагани од Атина. Серијалот на пари со ликот на Персеј со царска лента, со коњаник кој поздравува, со орел кој држи молња, Херакловиот стап во дабов венец, ги одржуваат квалитетот, херојствата и митот кои се произлезени од Македонија.

Веќе наведовме кои се симболите и кои се монограмите на парите, така што сега е пожелно да ги разгледаме кои се ковачниците каде што тие се изработувале и кои се луѓето кои имале право на ковање и право да ги употребат симболите. Се знае дека само држава со кнез, крал или цар имала право да кова пари и на парите да става симболи кои ѝ припаѓале на државата. За разлика од Македонците, Спартанците, Аргеадите, Атина пак го немала тоа право затоа што не била монархија. Тоа ја наведувало Атина градот-државичка да бара сојузи со други држави за да може нивните пари да ги при-

кажува како свои. Бувот бил симбол на градот, а Атина, со македонскиот шлем на главата, редовно се вбројувала со другите ликови на богови на македонските пари. Тоа се случувало значително порано пред Атина-градот да потпадне под македонска власт. Благородништвото од Македонија, кое имало родовско уредување, го остварувало монетоковањето на многу голема територија, а воедно и на островите. Знаејќи дека родовската аристократија, благодородниците, опфаќала голем број богати и учени луѓе и воопшто не е чудно тоа што лекарите, филозофите, уметниците, ораторите зад себе оставиле монети со нивните имиња уште од V век пр.н.е. Тоа биле кралевите: Питагора од Сам, Хераклит од Ефес, Хипократ од Кос, Демокрит од Абдера. Познато е и кралското потекло на Анаксагора од Колофои, Херодот, Емпедокле, Ѓорѓија, Тукидид, сопственикот на Пангајските планини богати со злато, како и многу други кои атинската демократија ги користела и ги протерувала, а имало и на голем број убиени. И не бил само Архелај, кој имал разбирање за нив и за нивните права, туку многу повеќе направил Филип Втори со обединувањето на сите македонски племиња во една држава. Тоа довело до остварување на правото некои племиња да коваат пари во постојните македонски ковачници, пари на кои имало македонски симболи, како што е случајот со Палонците, Лихнидите, како и во другите градови и на островите, кои и порано имале право на ковање пари со почитување на симболот на сонцето и унијатското писмо, кое може да се прочита на нив, така што нема простор за отстапување од тоа дека тие се исклучително и само македонски пари.

Нивната содржина, ковачниците и наоѓалиштата го потврдуваат тоа. Наоѓалиштата на ковачниците не треба да се лоцираат само на картата на денешна Македонија. Тие се

наоѓаат насекаде каде што стапнала македонска нога и на тој простор оставила свое културно наследство. Минатата година во Кабул беше пронајдено депо со неколку стотини златни статери од Александар. Исти такви статери бугарските војски ископале во Стибера, а подоцна и во Тополчани, при што кај нас не е останат ниту еден примерок. Претседателот на некогашната СФРЈ, Тито, од македонските наоди со грстови стари пари од Стоби ги правеше „културни“ другите народи и републики.

Пред десетина години од аукција беше украдена една белезгија со непроценлива вредност. Со месеци за овој грабеж се коментираше, по неа се трагаше, а дури по одреден период се кажа дека скапоцената белезгија била македонска. Многу често, исто така, парите кои се од непроценлива историска вредност се крадат и се препродаваат, некое време ги притајуваат и ги третираат како наводно ничии или, пак, се присвојуваат, иако на сите им е добро познато дека нивното потекло е македонско и дека немало друго освен македонски пари и уметнички дела од Македонија. Пиратите околу Македонија немилосрдно ограбувале затоа што самите не создавале.

Големи наоѓалишта на пари се откриени на Вардарски рид, на Исар, во Марвинци, Стоби, Витолиште, Прилеп и Прилепец, Пелагонија... од каде што археологот Бабиќ успеал сè да префрли во Белград и пред наши очи се дозволи тие да ја „напуштат“ државава, без да се објават, обработат и евидентираат.

Што да кажеме за Александровите пари од наоѓалиштето во Благун, во Бугарија, за комплетните колекции од Лизимах, од II в. пред Христа, од собраната колекција во Плевен и во други историски музеи во кои систематски се среќувани со македонски пари од македонските цареви. Голе-

мите наоди од Василиј Втори, Константин Седми и Константин Мономах им ги дополнуваат хронолошки подготвените излози. Што да се прави со тоа што богати наоди на пари не се објавуваат или, пак, што е уште пострашно тоа што се дозволува кој како ќе дојде до нив да ги прикажува како свои, односно како бугарски, српски, грчки, турски, римски, тракиски, пајонски, а всушност тоа се само македонски пари.

Според написите на парите, кај нас се спомнуваат неколку ковачници: од Пела, Амфипол, Тесалоника, Дион, Стоби, Лихнид, Пелагонија. Ниту ковачниците ниту парите од нив не можеле да ги задоволат светските потреби во прометот кој се одвивал од Македонија до Египет, Индија и Рим. Всушност, имало многу повеќе ковачници за кои се знае дека во нив се ковале пари во временски распон од 1.000 до 1.800 години. Тоа значи дека на сите места каде што се откриени поголеми количества пари треба да се пронајдат и ковачниците. На пример, пара од Лихнид со крма и сонце и натпис Македонон ја одржала на високо ниво ковачницата од древна Македонија сè до XIV век, со ковањето на сребрените пари во Охрид од династијата на Крале Марко. На националната телевизија еден металург на карпа го покажуваше местото на Кожув каде што се топело злато и по жлебови течело во калапи за пари во времето на Филип Втори. Се знае дека Филип со своите златни товари го извел монетарниот удар на сите пари кои постоеле до тогаш и го уништил персискиот дарик.

И Филип и Александар го освоиле светот прво со златните пари, пуштајќи во промет големи вредности за да можат евтино да го соберат производството за потребите и на војската и на народот. Авторитетот на царот е впишан во секоја македонска пара. Лесно е да се прочита и да се систематизира историјата низ парите. Содржината на парите сама го на-

метнува тоа. Треба само да ги наброиме династиите, да ги класифицираме символите, да ги подредиме годините, градовите, монограмите и да го видиме тоа што цел свет го гледа и не може да го види како комплетна историја на Македонија.

На парите од Македонија нема туѓи богови. Во класиците се застапени пари и на речни богови на Стримон, Аксион и Еригон. Тие ја цртаат картата на Македонија, па и многу градови носат имиња на богови за да се сфати светоста и на парите и на боговите.

Хронологијата на македонските династии и пари се појавува многу порано и многу подоцна отколку што ги регистрира нашата и светската нумизматика.

Во колекцијата на Шелдаров под заглавие „Племенски заедници, области и градови“ и тоа подредено под азбучен ред, како што тоа го прават странските колекционери, сосема се губи државноста на Македонија и значењето на големите ковачници на македонските пари. Се внесува збрка наместо прегледност на историските настани изразени преку парите. Македонија не е ниту град ниту област туку држава која опфаќала голема територија, со владеењето на династиите кои ковале пари повеќе од 2.700 години откако постоеле престолниците. Македонија е уште постара за 8.000 години, со цел да ги спои боговите и кралевите и нив да ги отслика во парите. Дали е држава, области, автономни заедници, Македонија никако не може да се разложи. Таа секогаш го манифестира своето единство преку паричните сигнации и државноста. Секој владетел издавал свои пари со натпис ВАСИЛЕВС и име на царот.

Символите на македонските ковани пари ни даваат спој на митолошките личности поврзани со ликот или со името на царот. Тоа се главата на Зевс и молњата, Херакле со лавјата кожа, Аполон и Дион со венцот на главата, Посејдон

Пара со Зевс аверсој

*Паричка оу Олинј
со глава на Ајолон на аверсој*

*Пара оу Филип V
со глава на Ајолон на
аверсој*

Медаљон со глава на Аријмеида

*Паричка со апликација
на сонце и бик.*

*Александар Македонски
како Херакле*

со трозабецот, Диоскурите со коњите, Артемида со лакот, стрелата, тоболецот (торба), Атина со македонскиот шлем и штит, Тиха со круната и рогот на изобилие и често бил застапуван орелот кој држи молња или рало, коњаникот кој поздравува или оквирот на парата од македонскиот штит на дабов венец. Тој спој на митологијата и македонските владетели го изразуваат симболите на македонските пари како македонско обележје и како израз и потврда на поштење на македонскиот народ. Кога на тоа ќе се согледаат и зборовите - МАКЕДОН и ВАСИЛЕВС на сите „римски“ и „византиски“ пари од Македонија се наметнува потреба од исправки во досегашните толкувања и на историјата и на нумизматиката.

Филиповиот златен статер ја изразува силната личност на владател и воен стратег што ја изразува и економската моќ и сигурност на македонскиот народ и држава. Сите ковачници на пари низ Македонија ја продолжуваат античката традиција да се презентира лицето на владетелот и симболите во културно наследство. Тој урнек продолжува да се применува низ сите историски периоди и кај сите држави во светот. Сведоштвата на монети како ковани пари во збирка по музеите и банките ни потврдуваат колку долго се користени македонските ковачници во римско и турско време. Македонското злато, сребро и бронза со македонските калапи ги лееле парите на римските императори и турските султани. Постои мала корекција во калиографијата на писмото. Помеѓу тие два периода од почетокот на IV до XIV век повторно блескаат ликовите на царевите од Македонската Византиска династија со ореол на Православните христијански светци, со крстот и со црковното старомакедонско писмо и кирилицата.

Во првите години после Христа најдени се пари обележани од ковачниците во Тесалоника, Стоби, Понт, Антиохија

и други градови од Македонската империја. Така Херон (54-68 п.н.е.) ги правел „римските“, пари со македонски обележја и форма. Трајан 98-117 год., Веспасијан 69-79 год., Домицијан 81-96 година, Александар Север 222 -235 год. ковал во Антиохија, Тацит во Сердика околу 275 год. потоа Диоклецијан, Проб, Крисп, околу 300 год. од нашата ера ковале пари во Тесалоника и Кизик, исто како што ковале Константин Први од 306-337 г. и Константин Втори од 337-361 год.

Во најновите истражувања во тврдина-та на Скопје пронајдена е златна пара од Константин и Елена со симболот на македонското сонце апликација во средина на парата.

Теодосие 379-395 и Анастасие 491-518 год.

Трајан

Веспасијан

Домицијан

Диоклецијан

Константијин Велики

Застапени се со ковања од Никомедија или Ни-кеја за нешто подоцна да се активираат ковачниците во Константинопол, Тесалоника, Кизик, Антиохија. Тоа е во време на владеењето на скопската царска лоза на Јустин Први и Јустинијан Први од 517 до 578 год. до владеењето на Јустин Втори.

Парата на Јустин Втори ја испочитувале династијата на Комнени и ја истакнале над вратата во црквата Пантелејмон, Скопје. Таа пара земена е за лого на НБ на Македонија. Комнени се потсетиле на Јустинијани седумстотини години подоцна. Македонците денеска почитта кон традицијата ја изразуваат од преку 1500 години. Во оптек на македонските парични единици како јубилејно издание од 2000-та година.

Васил Втори

Теодосиј Први

Јусџин Први

Јусџинијан Први

Јусџин Втори

Алексеј Први Комнен 1061-1118 год. до Алексеј Трети Комнен 1195-1203 год. и сите други династии ковале пари во Тесалоника и Цариград или Константинопол се до Михајло Седми Палеолог до 1282 год.

Постојат бројни пари од Царот Василиј Втори и Самоил, но тие се ограбени и ретко се сретнуваат во Македонија. Имам сретнато примероци од Хадријан кај приватни колекционери низ Пелагонија но тие не сум ги видела обработени во збирки.

Династијата на Волкашин 1276-1321 год. и Крале Марко ги активирале ковачниците во Охрид, Битола и други градови во Македонија се до крајот на четринаесетиот век. Се ковало среброт депонирано во Дубровник од Волкашин за четирите сина и Евросима. Сите ковале пари и граделе манастири. Постои и колективен наод со Венецијански сребреници.

Сепак најмногубројни се изданијата на најстарите македонски кралеви и цареви. Нив ги има во археолошките ископини насекаде од Пердика до Персеј. Кога се зборува за римски или грчки пари тоа треба да се зема условно кога се работи за Македонска држава, македонски династии, македонски престолнини со македонска технологија на изработка и македонски инсигнации на македонските ковани пари.

Да ги споменеме и ковачниците од Македонија што изработувале пари за турските султани. За Мурат Први 1361-1381 год. и Мехмет Втори 1421-1451 год. се ковале пари во Серез и Едрене.

Сулејман Први 1520-1566 год. наредил да се активираат ковачниците во Кратово за да се подобри квалитетот на ковање со руди до Кратовско-Злетовскиот регион. Тоа е материјал од кој што се ковале статерите на Александар со мисија во цел свет.

Мураџ Вџору 1424-1451 г.

Баџазид Вџору 1481-1512 г.

Монети од Османлискиот период

Некаде од 1623-1909 год. сите турски султани ги користеле ковачниците во Константинопол со ист интензитет како и во времето на Македонската Византиска династија од Константин Први 306 год. до Константин Четиринаесети.

Сите овие податоци треба да им помогнат на Македонците преку постоечката фактографија од монетоковањето подобро да си ја разберат сопствената историја, верно пишувана за поколенијата од Македонија.

- *Антигон Гонај - Ајина, Херакле, шлем, коњаник поздравува, до 239 г. пр. Хр.*
- *Филиј Петити - ги манифестира сите симболи, посебно главата на Персеј во центар на македонски шити и на задната В.Ф. во дабов венец, харта, суровица и ликови на македонските богови Зевс, Херакле, Артемиде, Илион, коњаник со поздрав, орел со молња во време 221-179 г. пр. Хр., убави разновидни пари.*
- *Персеј - пројазува емисија на парите со сите симболи како и кај Филиј Петити, преку парите потврдувајќи ги моќта на оржавата и македонската династија до 168 г. пр. Хр.*

Персеј водел жестоки војни со Римјаните, кои биле помагани од Атина. Серијалот на пари со ликот на Персеј со царска лента, со коњаникот кој поздравува, со орелот кој држел молња, Херакловиот стап во дабов венец ги одржувал квалитетот, херојствата и митот, кои биле произлезени од Македонија. Сите соседи се спржуваат на македонска земја и мавтаат со македонскиот лав во Бугарија, со македонскиот орел во Албанија, со македонските династии од Цариград во Србија и со митологијата во Грција. Сè тоа што било појавено и применувано во Македонија го прифаќале народите по патот на фалангата, сончевиот пат на Македонците во светот. Парите се тие кои кажуваат кој е основоположникот. Македонците се идејни творци на пребогатата симболика низ целата историја на монетоковањето.

Ајде да ги прашаеме денешниве Грци од каде им е митот за Персеј со Пегаз и зошто ликот на Персеј на парите го допираат Пегасовите крилја опкружен со македонски иницијали? Можеби и за Персеј мислат дека е „грчки“, исто како и за Филип Втори кој ги испотепа кај Херонеја и им седна царскиот лав за

*Персеј**Филип II*

да ги потсетува на местото на македонската победа, таму каде што уште стои споменикот, како што седи лавот на реверсите од сите пари од Македонија. Да дојдат, да го видат сето тоа во просториите на Народна банка на Република Македонија, да ги препрочитаат лагите и да си напишат своја историја. Белким ќе си ги потсоберат долгите прсти и кусите нозе. Нека ја видат македонската историја комплетно испишана на кованите пари.

Кога се зборува за парите на македонските династии не треба да се задржуваме само на парите од списокот на македонските цареви од Пердика Први 729 г. пр. Хр. до Филип Шести 142 г. пр. Хр.

Треба да се разгледаат паралелно и македонските владетели во Вавилон, кои ковале пари од Александар Трети 330 г.

пр. Хр. до Селеук Петти во 125 г. пр. Хр., каде што наизменично се појавуваат Селеук со пет наследници, Антиох со седум владетели, Деметри Никатор, Александар Балас итн. Се сретнуваат со исти имиња, има повторување како и во другите постари списоци на македонските цареви, како и кај Птоломеите и Лизимах.

- Лизимах по примерот на Филип Втори, Александар, Антиох, Птоломеј и другите македонски династии си изградиле своја престолнина со свое име Лизимахија, кај Херсонес, во македонска Тракија во 309 г. пр. Хр. На тоа стратешко место се поврзува Македонија со Мала Азија уште од Тројанската војна, до Александровите походи, подоцна и Антиох Трети и Филип Петти. Тука Константин го изградил својот Цариград. На тоа исто место Јустин и Јустинијан тргнале од Скопје за да ја утврдуваат македонската вечна престолнина за да му служи и на Василиј Втори и на сите македонски династии од IV в. до XIV в. од н.е. На тој простор интензивно се ковале пари дурри во 12 царски ковачници и од сите нив потекнуваат сведоштва за македонската историја.

- Лизимах, Александровиот генерал, се одлучил да гради град на крстопат, со серија настани меѓу континентите и морињата низ кои се движеле и тргувале Македонците. Тука, во царската ковачница, Лизимах ги ковал своите лизимахии - пари од типот на Филип Втори со македонски знаци, симболи, стилски сродни монограми на имињата и ковачниците на сите монарси. Лизимах е името кое ќе го носат неговите бронзени пари и подоцна сребрените статери и драхми со уште други 12 монограми. Овие пари ја разјаснуваат македонската историја и на Антиох Втори во Лизимахија. Тука долго доминирале постхумните ковања на пари од Филип Втори, Александар Трети и Лизимах до 250 г. по Христа и натаму.

Македонски ковани ѓари:
 Архелај (горе), Аминѝа (во средина) и Пердика (доле)

МАКЕДОНСКА АРГЕАДСКА ДИНАСТИЈА:

Каран	808-778 г.п.н.е
Коин	-
Тирима	-
Пердика Први	700-678 г.п.н.е
Аргеј Први	678-640 г.п.н.е
Филип Први	640-602 г.п.н.е
Аероп Први	602-576 г.п.н.е
Алкет Први	576-547 г.п.н.е
Аминта Први	547-498 г.п.н.е
Александар Први	498-454 г.п.н.е
Пердика Втори	454-413 г.п.н.е
Архелај Први	413-399 г.п.н.е
Кратер	399 г.п.н.е
Орест и Аероп Втори	399-396 г.п.н.е
Архелај Втори	396-393 г.п.н.е
Аминта Втори	393 г.п.н.е
Павзаниј	393 г.п.н.е
Аргеј Втори	393-392 г.п.н.е
Аминта Трети	393 г.п.н.е.; 392-370 г.п.н.е
Александар Втори	370-368 г.п.н.е
Птоломеј Први	368-365 г.п.н.е
Пердика Трети	365-359 г.п.н.е
Аминта Четврти	359-356 г.п.н.е
Филип Втори	359-336 г.п.н.е
Александар Трети	336-323 г.п.н.е
Антипатар, Регент на Македон	334-319 г.п.н.е
Филип Трети Аридеј	323-317 г.п.н.е
Александар Четврти	323-310 г.п.н.е
Пердика, Регент на Македон	323-321 г.п.н.е
Антипатар, Регент на Македон	321-319 г.п.н.е
Полиперхон, Регент на Македон	319-317 г.п.н.е
Касандар, Регент на Македон	317-306 г.п.н.е

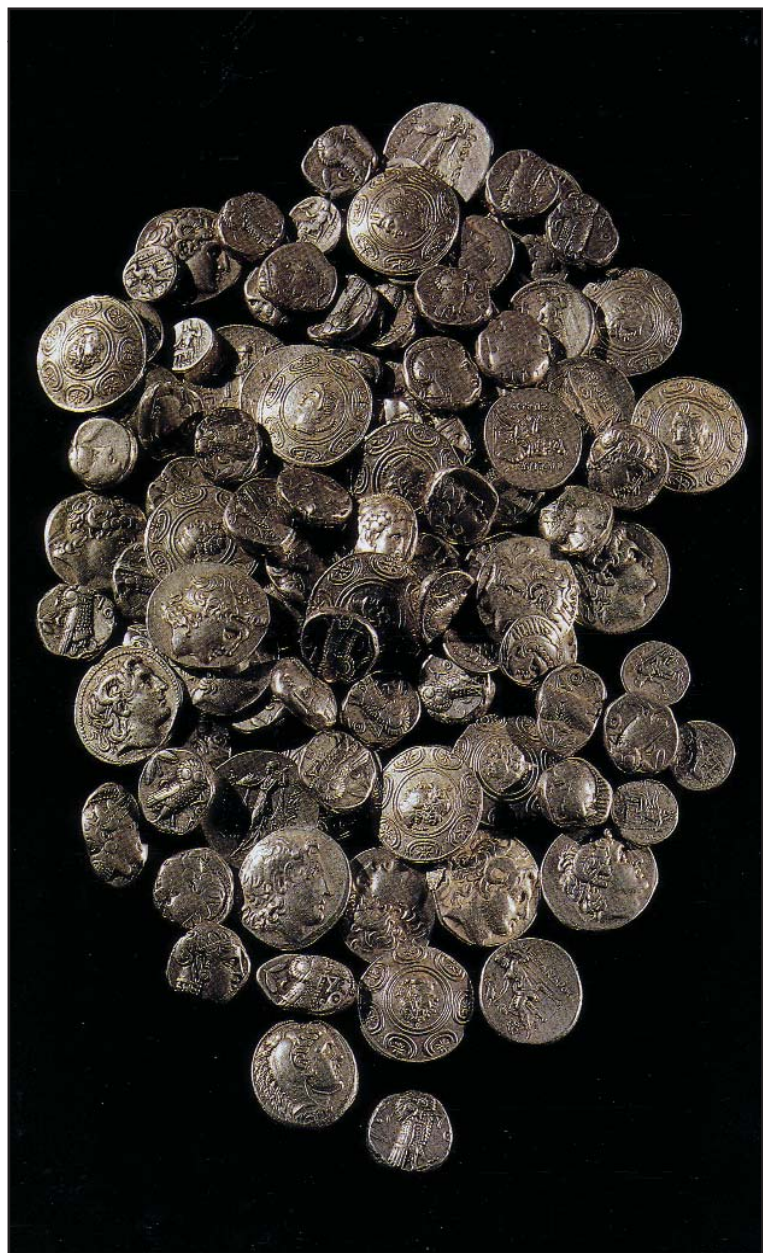
МАКЕДОНСКА АНТИПАТРИДСКА ДИНАСТИЈА:

Антипатар	397-319 г.п.н.е.
Касандар	302-297 г.п.н.е
Филип Четврти	297 г.п.н.е
Александар Петти	297-294 г.п.н.е
Антипатар Втори	296-294 г.п.н.е
Состен	279-277 г.п.н.е

МАКЕДОНСКА АНТИГОНИДСКА ДИНАСТИЈА:

Антигон Први Еднооклот	
Деметриј Први Полиоркет	294-287 п.н.е.
Антигон Втори Гонат	276-239 п.н.е.
Деметриј Втори	239-229 п.н.е.
Антогон Трети Досон	229-221 п.н.е.
Филип Петти Македонски	221-179 п.н.е.
Персеј	179-168 п.н.е.

МИНАТОТО И ИДНИНАТА ПОДЕДНАКВО СЕ ЗАСТАПЕНИ ВО ПАРИТЕ ОД МАКЕДОНИЈА

Парите од времето на Василиј Втори и на Самоил во ништо не се разликуваат од оние на претходните цареви, како и на оние на нивните наследници. Тоа се пари од многу старите македонски царски ковачници, со нови дополнувања на симболиката, на континуираното обновување на македонската државност и тогаш кога таа била подјармувана. Како и самите Македонци кои им оставиле самостојна управа на потчинетите народи, така и римските и османлиските власти им оставиле локална управа на Македонците. Македонската култура вршела асимилација врз дојденците.

Во музејот на Народна банка на Македонија, со детаљна легенда покрај парите можат да се видат имињата на сите царски династии, на нивните градежни уметнички дострели, со што е одбележано времето на нивното владеење.

Лизимаховите пари со ликот на Тиха се совпаѓа со градот Лизимахија. Тиха е божество-заштитник на градовите и доказ на изобилството со познатиот храм во Стибера, богат царски град, поврзан и со Хераклеја и со Алкомена. Тиха адаптивно е претставувана како Немеза, Изида, Фортуна иако изворно е македонско божество кое го нашло своето место како лик на македонските пари. Тиха на монетите што со едната рака лее вода од Аксија а со другата од Еригон ја имаме и од Стоби.

Во Лизимахиите се појавува Деметра со клас и Ника, така што се прават инсинуации за „елинизам“ на македонските пари. Исклучително неверојатно. Прво, градот Атина а после

Лизимах пари со Тиха.

Херонеја не бил ниту град ниту држава и таа нема што да слави со Ника. Само се потпикнува како конгломератно камче во македонската историја и митологија колку да штрчи. Фактографијата е на македонска страна. Второ, Деметра-Артемиде е име обратно прочитано, името на божеството на плодородието, со долга традиција во Македонија, од Големата Мајка до Богородица. Артемиде, близначка сестра на Аполон, долго е лик на македонските пари и ги симболизира победата, љубовта и надежта во трите грации: Ника, Тиха и Дика (Гордост), и многуте други женски ликови на парите од македонските династии. Така се нижат скулптури и фрески од истите божества кои го изразуваат македонскиот карактер на морални, религиозни и на воени потфати во одредени периоди. Ништо нема од Македонија а да не си нашло место на парите како логично објаснување на историските настани. Тоа и парите на Лизимах, со големи наоди, се застапени со одветно на неговото место во македонската историја на држави и царства, кои ја наследиле македонската империја на Александар.

Во Александрија најдолго опстојувала македонската држава. Постои пописен список на македонската царска лоза од Птоломеј Лаг во 322 г. пр. Хр. до Птоломеј Четиринесетти и до Клеопатра Седма во последните години од милениумот до Христа. Се врти една пара со ликот на Клеопатра и на Антонио и како да се сака најбогатата културна оставнина на Македонија да се прикаже дека била римска. Како што на македонскиот древен царски пат му наметнаа име Виа Игнација и тоа име се задржа за да се продуцира секаде во светот, божем Римјаните нешто граделе. Дури и македонските археолози за оваа реконструкција пишуваат; ќе блесне римската градба. Се знае кој градел, кој творел, кој ковал пари. Тоа се Македонците. Се знае дека во употреба биле не само во Египет, Персија и во Индија, туку и на другите простори кои биле под власт на Македонците, така што многу векови постхумно ги ковале и ги употребувале Александровите статери како единствено средство за размена. Се наметнува проблем да се изработи список на македонски владетели во Египет и да се обработат сите монети кои, заедно со научниот свет, се слевале од Александрија во Рим, за да се види дека не е можно да се загуби македонскиот ген во разни сурогати, како што се претопува златото, истото тоа но како други пари продолжува повторно да сјае на македонски начин.

Прашање е дали Рим, ако не копира, ќе создадел нешто свое, без македонски прототип. Познато е дека војниците биле Римјани, а генералите Македонци. Со текот на времето и императорите биле со македонски гени, одгледани така за да ги застапуваат македонските достигнувања во сè, а и во ковањето пари. Од познатите многубројни Римјани завиткани во алова хламида, со поздрав кон сонцето како коњаникот од македонските пари, со украсите и симболите, парите огра-

бени од македонските ризници, може да се наброи кои се тие римски императори. Царот Марко Аврелие, филозоф и мецена, како и богатите македонски цареви, Архелај и Филип Втори, ги собрале околу себе Епиктеп и Кар, Гален и други лекари, поети и историчари. Ете, во Музејот на Народна банка на Македонија во Скопје се наоѓаат пари од Аврелие, со македонски штит и молња и профил на царот сличен на профилите на македонските цареви од Филип Втори до Персеј. Во Скопје лежи и саркофагот на Марко Аврелие, од кога е убиен во Скопје во 180 г. од нашата ера. Нему му е посветен и филмот „Гладијатор“ поточно на неговиот син Комод за дуелот во амфитеатарот, како историски настан можеби во Скупи. Неговото име не го поврзаа со Македонија, можеби не знаеле за кованите пари на Марко Аврелие, не ги виделе симболите, па работеле со половина вистина. Така е направено и со „грчкиот“ филм за Александар Македонски. Ако за амблем на филмовите ставеа македонска кована пара тогаш ќе беше откриена целата лажно протежирана историја. Македонските пари се голем адут. Тие се запишана, вистинска историја.

Одејќи по македонските пари одиме во пресрет на македонските династии. Да ги видиме парите на Диоклецијан од Сплит,

Монети од Марко Аврелие и Комод

Констанцие од Ниш, кој владеел со Германите, Франките и Бригите, потоа царицата Елена и синот Константин. Сите тие таканаречени римски цареви имаат македонско потекло, воделе македонска политика и ковале македонски пари со истите наши прастари симболи, како модел за пара воопшто.

Царот Константин ги совладал другите тројца совладари, озлогласени по прогонот на христијаните, на крајот на третиот и на почетокот на четвртиот век. Создал империја како од времето на Александар, ако не и поголема, во обид да го обнови македонското царство 650 години подоцна од најславното минато. Го застапил македонскиот начин на владеење и го продолжил македонското ковање пари. Донел закон за заштита на христијанството од прогонот на Римјаните и на другите варвари, кои дивееле над македонскиот народ. Никејскиот собор довел до покрстување и до воведување на крстот во голем број изградени цркви и манастири како што до денес крстот остана над црквите. Тоа е време кога крстот се внесува и во ковањето пари и трае илјада години од владеењето на македонската династија во Цариград, кога се именува како Византија од времето на Константин Први до Константин Четиринаесетти, во време кога за Македонија се тепаат турските племиња, со иста ограбувачка намера. Разни народи и разни вери го попречуваат македонскиот опстанок. Ковањето пари никој не можел да го спречи. Парите како да никнуваат од земја при секоја археолошка активност и се сведоштво за постоењето. На секои двесте години настанува обнова на македонската династија. Двесте години по Константин се појавиле Јустин и Јустинијан, маркантни личности од македонската царска лоза од Таор и Јустинијана во Скопје. Нивните пари се збогатени со нови симболи,

бројките и буквите го одразуваат времето во кое изградиле цела мрежа на патишта, мостови и цркви низ Македонија од Александрија преку Цариград до Рим. Од Јустинијан почнало двојното пишување на македонската историја, и преку парите и преку фреските во базиликите. И на парите и на фреските се цртаат истите букви со кои нешто подоцна било оформено Кириловото писмо, со тоа по светот тргнуваат евангелијата пишувани со староцрковен македонски јазик, со исти букви од парите ковани кај сите цареви на македонската династија.

Парите од времето на Василиј Втори и на Самоил во ништо не се разликуваат од оние на претходните цареви, како и на оние на нивните наследници. Тоа се пари од многу старите македонски царски

Константијан Први 307-337 г.

ковачници, со нови дополнувања на симболиката, на континуираното обновување на македонската државност и тогаш кога таа била подјармувана. Како и самите Македонци кои им оставиле самостојна управа на потчинетите народи, така и римските и османлиските власти им оставиле локална управа на Македонците. Македонската култура вршела асимилација врз дојденците. Очигледен пример се бугарските татарски орди кои се покрстиле и ги прифатиле македонскиот јазик и писмо, култура, симболи, пари...

Во музејот на Народна банка на Македонија, со детаљна легенда покрај парите можат да се видат имињата на сите царски династии, на нивните градежни уметнички дострели, со што е одбележано времето на нивното владеење.

- Во Македонија по Самоиловото царство се истакнува династијата на Комнени. Царицата Ана Комнен била најучената жена која ја проширивала Светиклиментовата книжевна охридска школа. Во времето на Комнени биле изградени сите манастири од XI и од XII век во Македонија. Во 1164 година во Нерези, кај Скопје, бил изграден манастирскиот комплекс со црквата „Св. Пантелејмон“. Тоа се фрески со кои е почната ерата на ренесансата, но не во Италија туку во Македонија. Како династија Комнени во своето владеење не само што се истакнала со трајни градби, со ковање пари, туку и во чување на македонската традиција. Така, во логото на НБРМ во спомен на Јустинијановите владеења во „Св. Пантелејмон“ ја врамиле во арка, украсена со преплети, и парата на Јустин Втори, што го наследил Јустинијан Први во 565-578 г. Во монетите на Јустин Втори карактеристичен е аверс на царска двојка, седната на трон и на реверсот голема буква М, опкружена со помали натписи и монограми.

Истата пара НБРМ ја зема за свое лого, заштитен знак, на своето претставување, а тоа е и еден од знаците на парата 50 денари во сегашниот оптек на македонски пари. Исто така, Јустиновата пара е втисната и во јубилејниот 1 денар, кој Народна банка на Македонија го издаде во 2000 година. Секогаш кога се оди во идните времиња македонските пари предвид ја имаат својата историја. Така логото на НБРМ влече корени од пред 1500 години.

Од македонската историја со пари силно се забележува и цар Душан, кој во законикот се претставува како цар на Македонија, Рашка, Дукља... со престолнина во Скопје. Многу позастапени се парите на Волкашин, на царицата Елена (Евросима), Крале Марко и другите синови на Волкашин: Андреја, Димитрија и Јован. Сите ковале пари со среброт кое Волкашин го депонираше во Дубровник и секоја година, цели 25 години, кнезовите, сите негови синови и мајка им Евросима подигнувале товари сребро од тој депозит. Целото тоа богатство придонело да се овозможи да се направат големи градби со тврдини во Лариса, Серес, Прилеп, Охрид, Скопје и со цркви околу градовите, а ковачниците во Охрид,

Битола и во Прилеп постојано работеле. Тоа укажува на постоењето на силно развиена трговија и размена, а самите пари ја претставувале македонската средновековна држава. Македонските пари, македонските династии и македонската држава се израз на еден писмен и умен македонски народ, кој во разни периоди умеел да преживее.

Македонските банкноти во сите апоени и ковани пари од осамостојувањето до денес се преполни со разни ознаки, кои не потсетуваат на древната историја, на средновековните владеења и на одржливиот континуитет на државноста на Македонија. Накитот од злато, златните маски, скулптурите од Стибера, бронзата од VI в. пр. Хр. (жена која игра), птици од мозаик во Хераклеја, ангели, икони, сончеви знаци, растенија и животни од ова поднебје и се разбира натпис: „Република Македонија“. Така и во денешните пари се збиени податоци од минатото за иднината на Македонија, со целата своја убавина и вредност, да ни ја раскажуваат историјата. Нашите пари се наша најголема потврда за постоењето, наши аргументи за едно големо име – Македонија.

Потребно ни е едно ново прекласифицирање кое треба да му го понудиме на светот, според силата на парите, и да ја исчистиме историјата од неодржливиите додавки: елинизам, предримски период, Византиско царство итн. Се работи за јасно и за силно изразена македонска држава на македонскиот народ со своја уметност, писмо, пари и цели македонски царски династии, кои се присвојуваа и се премолчуваа.

Потребен е резок зафат за афирмација на Македонија така како што правеле најистакнатите македонски династии. Александар Први, Архелај, Аминта, Филип Втори, Александар Трети, Аниох, Селеук, Клеопатра, Лизимах, Филип Петти, Персеј, Константин, Јустинијан, Василиј Втори, Самоил, Комнен, Крали Марко и нивните наследници, кои се бореле да ја афирмираат Македонија преку востанија и војни до последното осамостојување. Во сè ова најголема улога играат парите во сите нивни функции. Како што се зародиле во Македонија така тие со својата убавина длабоко се врежани во свеста на Македонците, свесни за улогата на парите од секој историски период. Парите како силно средство на државата. Кованите пари за Македонија се како Библија.

Секоја пара е своевидна историја. Таа форма преминала во медалјони и ордени, делени за доблест на најзаслужните и најхрабрите. Таа иста форма од ореоли ги краси лицата на светците наредени во даизисот над олтарите во православните цркви, со знакот на сонцето како македонски потпис и на иконите и на парите. Името Македонија се потврдува со парите. Парите ја бранат Македонија и ја внесуваат во центарот на сите светски случувања. Еве, повторно се тепаат за нашето име и навлегуваат во македонската економија и ништо не и можат на македонската пара. Убавината на македонските пари им ја покажува душата на македонскиот народ за вечност.

МАКЕДОНСКИ ВЛАДЕТЕЛИ, СОВЛАДЕТЕЛИ И ЦАРИЦИ

Статерот на Александар во издание од било кој владетел на македонското царство, беше единствено разменско средство во цела Индија и поранешното персиско царство неколку стотини години подоцна. Македонските влијанија на македонските пари се исти како и влијанијата и потеклото на европските царства во сродство со македонските династии.

Сите колекционери покажувајќи историјат на ковачниците сакаат да покажат претопување на македонската историја во „елинистичка“ или „предримска“. Така ги покажуваат сличностите на македонските кралеви и симболи со „римските“ или „византиските“. Со тоа е постигнат обратен ефект. Можеби тоа го прават несвесно, неуро или тенденциозно, сеедно, на парите се гледа и се чита сè тоа што е македонско.

Во народот парата отсекогаш преставувала фетиш или амајлија. Секогаш жените се кителе со пари, со златни и со сребрени низи со чапрази, со обетки од златни пари, со лентата нанижана на чело, со прстен од пара и монистра од бисер. Таа македонска традиција е пренесена кај многу народи на исток и се гледа како е присутна на бистите и на фреските, особено во круните и на облеката на цариците и придружбата на Елена, Теодора, Евросима, Зое, Ана Комнен, Богородица сè до руските царици сите осветлени од македонско сонце, накит, круни, престоли и други ореол околу главата.

Тука не застануваа македонското царство на монетовањето. Ковачниците од Пела, Стоби, Амфипол и сите

Трајан

Хаоријан

Гордијан Трети

други подготвено ги пречекале Римјаните за да им направат македонски пари, со македонски симболи на богови и букви и полека да ги вметнуваат римските императори до Август, Тиберије, Ливие, Трајан, Гордијан, Марко Аврелие. Значи од 168 г. пр. Хр. до 180 г. н. е. и натаму до 445 – кај Гордијан Втори сите цезари се оковани во македонското сонце и ликовите на македонските богови на реверсот.

Гордијан отишол толку далеку со обожавање на македонските науки што за симбол го ставил Асклепио со змијата на стапот како што го гледал на бистите наредени во Лицеумите низ македонските царски градови. Кога се присвојуваат цивилизациските вредности на еден народ, во почетокот така правеле и римските цезари, се дружеле со имињата на македонските богови на парите. Подоцна ги преименуваат. Така Асклепио стана Ескулап. Сите императори се завиткале во македонските царски хламиди и го употребиле македонскиот штит, орелот, венцот и другите симболи од македонските пари. Александар Север дури до 235 н. е. година на реверсот го носи Севс исто онака како што бил врежуван во македонските пари пред 600 години и со исто име на парите од Александар Трети Македонски.

Сите колекционери покажувајќи историјата на ковачниците сакаат да покажат претопување на македонската историја во „елинистичка“ или „предримска“. Така ги покажуваат сличностите на македонските кралеви и симболи со „римските“ или „византиските“. Со тоа е постигнат обратен ефект. Можеби тоа го прават несвесно, неуко или тенденциозно, сеедно, на парите се гледа и се чита сè тоа што е македонско. Има потреба од покомплексно претставување реално, како што е тоа на парите. Тоа значи поддржување на континуитет изразен за Македонија низ историјата на парите како историја на народот и државата. Во исто време треба да се поддржува големото влијание во светот, кое го извршиле Македонците правејќи им култура и економија со пари на сите модерни држави во Европа. Европа со унијата на држави си ја сече главната жила за живот наместо на еврото да напише Македон и да го урамат со дабови венци како што тоа го правеле повеќето од македонските династии. Еврото го прикажу-

ваат како нешто ново заборавајќи дека Филип Втори бил поефикасен во обединувањето прекумакедонските ковани пари.

Повеќето од европските народи си го бараат коренот во Келтите. Ајде да им кажеме на Ирците дека нивните корени досегаат до Додона, најголемо светилиште посветено на дабот и желадот вплетени во царските круни од Филип Втори до Персеј. Исто така, дабовиот венец е вплетен уште подолг период во кованиците од Македонија. Дабот и желадот од Додона ги донеле Олимпија во бракот со Филип Втори од Молосите во Епир. Да го земеме статерот на Филип Втори или на Персеј, чии ликови со лента, дијадема на глава и од другата страна орелот во дабов венец ги вклучува разновидните монограми и Василевс или Базелиус (А.Б) титулата на царот. Таа титула ќе се испишува уште 1.000 години на парите од македонската династија во Цариград на Константин до Васил Втори.

Ајде да им кажеме на Викинзите дека се од племето Венети од Македонија или на Финците од Феникијците. Ама Македонците немаат море. Како немале? Од каде им се богот Посејдон со трозабец или крма на древните пари? Смешно. Македонците господари на внатрешното море - Егејот и господари на надворшното море - океаните, немале море. Парите се најголеми македонски морнари што ги препловиле сите реки и мориња и три милениуми лежат закотвени по музеите во светот, на истите места каде што некогаш вршеле парична функција во опток. Истите тие пари од Македонија сега вршат историска функција, ни го бранат името и идентитетот со оригиналите на големи количини монети кои ги ковале сите македонски владетели.

Затоа треба со посебна програма да се настапува пред сите институции и да ја согледаат историската вистина испишувана преку симболот кој бил светски поредок воспоставен

од Македонија. Тоа бил канон воспоставен и изразен преку сите форми на постоење и сега целосно може да се види низ македонските пари. Тоа е репрезентативен дел од сите обележја на еден народ и на една држава - Македонија.

За жал, историчарите, археолозите, нумизматичарите ја прифаќаат сепаративноста на нелогична периодизација со преименување на секој дел од историските настани во Македонија. Така, Западот наметнал теза: Македонија се распарчила по владеењето на Александар Македонски.

Дијадохите, наследници војувале меѓу себе сè додека не се уништиле. Тоа воопшто не е точно. Овие наследници располагале со севкупното материјално богатство на светот и го продолжиле темпото со градење на патишта, градови и уметнички дела во Александрија, Антиох, Лизимах, Ефес, Цариград, Стибера, Стоби и многу други градови до Индија, каде што династиите владееле повеќе од 300 години. Тие се од ист сој династии од кралските другари на Александар, принцези од исти македонски кнежевства, со исти знаења стекнати во Аристотеловите школи. Владеењето го наследиле по крвна врска, затоа сите македонски царства имаат исти пари, со исти симболи, со исти монограми, со иста дарба за владеење. На пример, Птоломеј Алор во 368 г. пр. Хр. бил триесет и шести владетел во Пела, забележан во листата на македонски владетели за да се појави Птоломеј Силни како педесетти владетел во 281 година пр. Хр. Кралскиот другар на Александар и полубрат Птоломеј Лаг (читано наопаку како Гал) ја наследил Птоломејската династија како продолжение на прогласувањето на Александар за фараон во Египет и таа династија владеела до Клеопатра Седма со претходни четиринаесет Птолемеи само во Александрија до крајот на старата ера. Тоа македонско владеење е одбележано со истата тежина,

МАКЕДОНСКА ЦАРСКА ДИНАСТИЈА ВО МИСИР (ЕГИПЕТ)

- ПТОЛОМЕЈ ПРВИ СОТЕР (304 - 285 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ВТОРИ ФИЛАДЕЛФ (285 - 246 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ТРЕТИ ЕНЕРГЕТ (246 - 221 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ЧЕТВРТИ ФИЛОПАТОР (222 - 204 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ПЕТТИ ЕПИФАН (204 - 180 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ШЕСТИ ФИЛОМЕТОР (181-145 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ СЕДМИ НЕО ФИЛОПАТОР (145-144 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ОСМИ и ЕНЕРГЕТ ВТОРИ со КЛЕОПАТРА ВТОРА 163-145 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ОСМИ И ЕНЕРГЕТ ВТОРИ (повторно избран 164 - 116 г. пр.н.е.)
 КЛЕОПАТРА ВТОРА (131 - 127 г. пр.н.е.)
 КЛЕОПАТРА ТРЕТА (116 - 101 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ДЕВЕТТИ СОТЕР ВТОРИ (116 - 107 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ДЕСЕТТИ и АЛЕКСАНДАР ПРВИ
 и КЛЕОПАТРА БЕРЕНИКА (101-88 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ДЕВЕТТИ СОТЕР ВТОРИ (повторно избран 88 - 81 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ЕДИНАЕСЕТТИ и АЛЕКСАНДАР ВТОРИ
 и КЛЕОПАТРА БЕРЕНИКА (80 г. пр.н.е.)
 ПТОЛОМЕЈ ДВАНАЕСЕТТИ НОВ ДИОНИС АУЛЕТ (80 - 58 г. пр.н.е.)
 КЛЕОПАТРА ПЕТТА заедно со БЕРЕНИКА ЧЕТВРТА (58 г. пр.н.е.)
 КЛЕОПАТРА СЕДМА (51 - 30 г. пр.н.е.) владеела заедно со:
     ПТОЛОМЕЈ ТРИНАЕСЕТТИ (51 - 47 г. пр.н.е.),
     ПТОЛОМЕЈ ЧЕТИРИНАЕСЕТТИ (47 - 44 г. пр.н.е.) и
     ПТОЛОМЕЈ ПЕТНАЕСЕТТИ ЦЕЗАРИОН (44 - 30 г. пр.н.е.)

ОСТАНАТИ ЧЛЕНОВИ НА ПТОЛОМЕЈСКАТА ДИНАСТИЈА

- ПТОЛОМЕЈ КЕРАУН (умрел 279 г. пр.н.е.) - најстариот син на Птоломеј ПРВИ
 ПТОЛОМЕЈ АПИОН (умрел 96 г. пр.н.е.) - син на Птоломеј СЕДМИ.
 Станал крал на Киренаика (денешна Либија).
 ПТОЛОМЕЈ ФИЛАДЕЛФ (роден 36. г. пр.н.е.) - син на Марко Антоние
 и Клеопатра СЕДМА
 ПТОЛОМЕЈ МАВРИТАНСКИ (умрел во 40 г.) - внук на Клеопатра СЕДМА.
 Крал на Мавританија.

изглед, симболи, монограми на парите со лик на Птоломеи или Клеопатра, како што се, застапувани сите обележја на македонската држава во парите пред и потоа.

Статерот на Александар во издание од било кој владетел на македонското царство, беше единствено разменско средство во цела Индија и поранешното персиско царство неколку стотини години подоцна. Македонските влијанија на македонските пари се исти како и влијанијата и потеклото на европските царства во сродство со македонските династии, како што тоа го утврди Александар Донски во своите истражувања. Преку парите може да се утврди и колку римски

императори и колку турски (везири) султани за да станат тоа што биле, претходно морале да го докажат своето македонско потекло. Цар се раѓа и на некој начин претставува светски симбол за царство какво што било македонското царство со наследно право. Ако не се родел наследник се вклучувала женската наследна лоза и на тоа се должат женските царски ликови исковани на парите.

ЦАРИЦИ И СОВЛАДЕТЕЛИ НА МАКЕДОНСКИОТ ПРЕСТОЛ

Пред да се појави ликот на жив цар на кованице пари најчесто се ставале ликови од митологијата. Женските митолошки богонки ги замениле македонските царици како што Александар првпат со ликот е врежан во лицето на парата. Симболите се исти.

Понекогаш женските ликови на царски ликови на парите, освен наследната, ја прикажуваат и статусната страна на совладар. Таков е случајот со Тесалоника и Касандар, Клеопатра и Антоние, Константин и Елена и многу други. Женските ликови на царици и божества сјаат од македонските пари заедно со сите други цареви во македонските династии. Да ги наброиме ликовите на богини, на Аретмида, Атина, Тиха, Ника Победа, Менада, застапени со своите атрибути меѓу мноштвото други симболи на македонските пари, како и ликовите на царици сопруги на пари ковани во Пела, Тесалоника или Амфипол наречени Августе како Фаустина, Јулија, Паула, посебно инкрустрираната монета на Хонорија, ќерка на Констанције Трети, сестра на Валентијан Втори, од кого ја добила титулата и право да кова пари.

*Марко Антоније и
Клеопатра Сеума*

*Криспина
женајта на Комод*

*Фаустина
женајта на Антоније Пие*

Царицајта Теодора

Царицајта Ирена

Арсиноја Втора

Царицата Елена, потоа сопругата на Јустин Втори, седнати на трон, пара на Клеопатра и на Евросима (Елена), мајката на Крале Марко и други. Не е чудно што на парите има царици, интересно е што сите тие се опкружени со македонските симболи, сонцето и монограмите од било која епоха и сите се ковани во познатите македонски ковачници во текот на долг период, обновувани со исти калапи. Така, отпаѓа тврдењето на некои автономни, некои племенски или странски ковања. Сите тие се македонски, и по содржина и по потекло. Не треба лесно да се откажуваме од нив или да ги припишуваме некому. Треба да си ги бараме тие докази. Парите на себе го носат македонскиот менталитет. Имаат многу карактеристики на препознатливост; македонски симболи, цареви, државност, историја.

Ако ги анализираме парите на Лизимах, Антиох, Селеук, ќе го потврдиме истото Македонство како и кај Птоломеите, наследено од Александар.

Нормално, како наследници на Александровото царство, тие неколку стотини години не отстапуваат од македонските норми на ковање пари со ликови на цар и царица. Кај народот парата отсекогаш претставувала фетиш или амајлија. Секогаш жените се кителе со пари, со златни и со сребрени низи со чапрази, со обетки од златни пари, со лента нанижана на чело, со прстен од пара и монистра од бисер. Таа македонска традиција е пренесена кај многу народи на исток и се гледа како е присутна на бистите и на фреските, особено во крупните и на облеката на цариците и придружбата на Елена, Теодора, Евросима, Зое, Ана Комнен, Богородица сè до руските царици, сите осветлени од македонско сонце и традиција со ореол околу главата.

Прстенот со пара имал и има особено значење при поздравувањето. Во царското семејство служел како печат, а кај народот во Македонија бил свадбен подарок. Секако дека изработката на парите прикажува врвна уметничка и ликовна способност за изработка, своевидно творештво, за да може само по себе да биде накит, да украсува и да забавува. Се сеќавам на нешто кога бев дете, на еден прстен кој го носеа невестите, на белегзија со синцирче низ прстите се спуштаа златници и со секое движење на раката се слушаше тивок звецкав звук на златните пари. И јувелирите и музеите го заборавиле тој исклучителен примерок. Ништо не треба да испуштаме од употребата на парите кај народот. Тоа е сериска историја на Македонија, придружена со фолклор.

Така сонцеџо на џариџе џо среќаваме како џочка, како круџ, како звезда или сириус, џо среќаваме како блесок на сончевиоџ диск на самаџа џара. Сонцеџо е џоџџис на џариџе од Македонија или сџарински џувернер, шџо џаранџира севкуџна вредносџ на боџаџсџваџа во Македонија. Во колекцијаџа на џринџоџ речиси нема џара без македонскиоџ знак на сонцеџо. Толку длабоко е навлезен сончевиоџ симбол во свесџа на македонскиџе динасџиџи и македонскиоџ народ за да џи зачувааџ имџо и кулџураџа џримарни за оџсџанок на државаџа.

РОДОСЛОВИЕ НА СЕЛЕУКИДИТЕ МАКЕДОНСКА ЦАРСКА ДИНАСТИЈА

- СЕЛЕУК ПРВИ НИКАТОР (305 - 281 г. пр. Хр.)
АНТИОХ ПРВИ СОТЕР СПАСИТЕЛ (281 - 261 г. пр. Хр.)
АНТИОХ ВТОРИ ТЕО (261 - 246 г. пр. Хр.)
СЕЛЕУК ВТОРИ ПОБЕДНИК (246 - 225 г. пр. Хр.)
СЕЛЕУК ТРЕТИ СПАСИТЕЛ (225 - 223 г. пр. Хр.)
АНТИОХ ТРЕТИ ВЕЛИКИ (223 - 187 г. пр. Хр.)
СЕЛЕУК ЧЕТВРТИ ФИЛОПАТОР (187 - 175 г. пр. Хр.)
АНТИОХ ЧЕТВРТИ ЕПИФАН (175 - 164 г. пр. Хр.)
АНТИОХ ПЕТТИ ЕУПАТОР (164 - 162 г. пр. Хр.)
ДИМИТРИЈА ПРВИ СОТЕР СПАСИТЕЛ (161 - 150 г. пр. Хр.)
АЛЕКСАНДАР БАЛА (150 - 145 г. пр. Хр.)
ДИМИТРИЈА ВТОРИ НИКАТОР (прво владеење, 145 - 139 г. пр. Хр.)
АНТИОХ ШЕСТИ ЕПИФАН ДИОНИС (145 - 139 г. пр. Хр.)
ДИОДОТ ТРИФОН (140 ? -138 г. пр. Хр.)
АНТИОХ СЕДМИ ЕУРГЕТ (138 - 129 г. пр. Хр.)
ДИМИТРИЈА ВТОРИ НИКАТОР (повторно избран, 129 - 126 г. пр. Хр.)
КЛЕОПАТРА ТИА (126 - 123 г. пр. Хр.)
СЕЛЕУК ПЕТТИ ФИЛОМЕТОР (126 / 125 г. пр. Хр.)
АНТИОХ ОСМИ КРУП (126 - 96 г. пр. Хр.)
АНТИОХ ДЕВЕТТИ ФИЛОПАТОР (113 - 96 г. пр. Хр.)
СЕЛЕУК ШЕСТИ ЕПИФАН (96 - 95 г. пр. Хр.)
АНТИОХ ДЕСЕТТИ (95 - 92 г. пред Рисга или 83 г. пр. Хр.)
ДЕМЕТРИЈЕ ТРЕТИ ТЕО ФИЛОПАТОР (95 - 88 г. пр. Хр.)
АНТИОХ ЕДИНАЕСЕТТИ ФИЛАДЕЛФ (95 - 92 г. пр. Хр.)
ФИЛИП ПРВИ ФИЛИДЕЛФ (92 - 83 г. пр. Хр.)
АНТИОХ ДВАНАЕСЕТТИ ДИОНИС (87 - 84 г. пр. Хр.)
ФИЛИП ВТОРИ ФИЛОРИМСКИ (84 - 83 г. пр. Хр.)
(ТИГРАН ПРВИ) (83 - 69 г. пр. Хр.)
СЕЛЕУК СЕДМИ (?)
АНТИОХ ТРИНАЕСЕТТИ (69 - 64 г. пр. Хр.)

МОНЕТАРНИОТ СИСТЕМ ВОСПОСТАВЕН ОД ФИЛИП ВТОРИ ПРЕТСТАВУВА СВЕТСКИ СИСТЕМ НА ФУНКЦИИТЕ НА ПАРИТЕ

Македонските златници станале општопризната и единствена пара која доспевала и до најоддалечените острови и крајбрежја. Целиот тогашен познат дрвен свет го покривала со единствен македонски паричен систем. Филип Втори го преплавил светот со живи златни пари.

Тоа што го зацртал Филип Втори во системот на македонските пари опстојувало и се применувало кај сите македонски династии. Општиот Филипов принцип е применет и во денешните македонски пари, особено кај симболите, и во светски размери дополнет со кредити.

На македонските пари прв пат бил ставен лик на жив цар, на Александар. Филип Втори прв пат создал цврст монетарен систем заснован врз производни и економски мерки. Македонските пари прв пат во светот се појавиле во функција на девизи и натрупано богатство. Македонското грне со пари сèуште се откопува на широк простор до каде што оделе и живееле Македонци во период од неколку милениуми. Секоја држава која сака да стане светска сила се огледува во древна Македонија, во нејзините државни и монетарни институции.

Тоа што треба да се знае за парите, од нивната појава до денес, е дека на некој начин тие изразуваат самостојност иако ја одразуваат севкупната поврзаност во општеството. Сите функции на парите појавени во древните времиња во Македонија биле добро познати и добро применети, но најмногу

биле во голема мера распространети. Не е за верување дека први пари биле персиските, оние на Дарие Први, кога се знае дека златото и среброт тие повеќе го употребувале за накит. Еден едикт од 493 година укажува на тоа како прв пат биле воведени персиските сребрени пари, а тоа е многу подоцна од воведувањето на македонските. За време на владеењето на Селеук кон крајот на IV век сèуште постоел отпор кон печатењето пари од сребро. Тоа е отпор кон владеењето на Македонците со државата и воведувањето нови мерни мерења: „Барајте чисто сребро без печати“, велеле. И Атина на сојузничките градови им забранувала да употребуваат македонски пари. Подобро било да употребуваат некој амблем на градот, кој подоцна би бил грб како заштитен знак на градот, на пример Ут. И за едните и за другите тоа е задоцнета мерка кога македонските пари вршеле светска функција. Наместо „чисто сребро“ во шипки македонските пари ја испишувале картата на економската географија на светот и нема култ, симбол или лик на живи луѓе кој не е одбележан на нив. Ако некои пишувани извори молчат за историските настани, парите тоа го искажуваат. Кај македонските владетели вредноста се одредувала според видот и тежината на металот, како и авторитетот и моќта на царот. Во техничка смисла процесот на леење, ковање, втиснување легури обликувани како ремек дела на ликовната уметност ги прави македонските пари ремек дела во нумизматиката. Со таков квалитет во македонските царства се јавиле банки за заем на пари со камата. Така се богателе еврејските трговци, тргувајќи со македонски пари.

Пред да се појават парите размената се вршела со жито, кожа, риба, животни и не можело да се изрази вистинската вредност со случајна размена или трампа во принцип: дај ми

Антиоох Први

Антиоох Шестии

Антиоох Осми

Антиоох Деветиии

Димитрија Втори Селеук

Селеук Први

Селеук Втори

Селеук Трети

за да ти го дадам тоа што ти треба. Аристотел прв укажал на тоа дека има некоја соизмерливост на вредности меѓу една кола, една куќа или орудије и тоа е човечкиот труд вложен во работењето. Тогаш веќе Филип Втори со Аристотел го направиле најсовршениот монетарен систем, кој ги истиснал од употреба сите други пари. Ги задржал старите македонски симболи и ги дополнил. Ја засилил брзината на циркулација и со тоа создал можност да се натрупуваат пари, кои му биле потребни за оружје, награди, поткуп и правење раскошни златни предмети и украси, како израз за збогатување на државата, потврдено со раскошни градби на царски палати. Најмногу интервенирал на одредувањето на вредноста на самата пара.

Кога Филип Втори ја обединил Тракија како земја без кралеви, во 356 г. пр. Хр. го формирал градот Филипи во близина на Пангајските златоносни планини, чиј сопственик бил Тукидид, против кого Атина применила острохизам (прогон) и тој животот го завршил во Пела кај Архелај.

Македонците од Пангај ваделе 1.000 таланти чисто злато. Тоа било тежина од 30 тони годишно. Сè се претворало во златните пари статери, кои Филип Втори во неверојатно големи количества ги уфрлил во промет. Страбон им забележал на Атињаните дека немало да бидат победени ако не се полакомеле по македонското злато. Изгледа, и без било какви забелешки Филип Втори веќе ја запечатил судбината на сите град-државички кои не биле толку богати да коваат златни пари како македонските. Некои едвај пред тоа можеле да коваат по некоја сребрена пара. Кога Филип Втори уфрлил злато од 1.000 таланти за да кова статери од 12 грама, тоа биле 2.500.000 монети секоја година. Талантот одговара на златните шипки во резервите на банките, кои ја гарантираат вредност на паричните единици.

Филиј Втори забранил ковање пари на град државичките, ги зајворил нивните ковачници и тоа е причината што од тој момент па се до Персеј нема други пари освен државните македонски пари и парите на македонските држави со цар од Македонија. Градовите во Александровото царство немале свои пари, во отишк биле само парите на централната држава - Македонија. Тоа е причината што во цела Азија македонските пари важеле и уште долго по смртта на Александар. Племието на Пајонците добило право на ковање само со симболиите на македонската држава на чија територија се јавувале и во чија фаланга се бореле како и другите племиња што не добиле право да коваат пари. На тоа се должи фактот дека Атина по Филиповата реформа никогаш не добила право да кова пари, да се преименува како држава или да создава своја култура.

Македонските златници станале општопризната и единствена пара, која доспевала и до најоддалечените острови и крајбрежја. Целиот тогашен познат свет бил покриен со единствен македонски паричен систем. Филип Втори го преплавил светот со живи златни пари. Дотогаш никој тоа не можел да го стори како сега што се прави, пропаѓање на банките со издавање лажни пирамиди, без покрите. Пуштањето големи количества пари во промет со цврсто покрите ги зацврстувало економските односи.

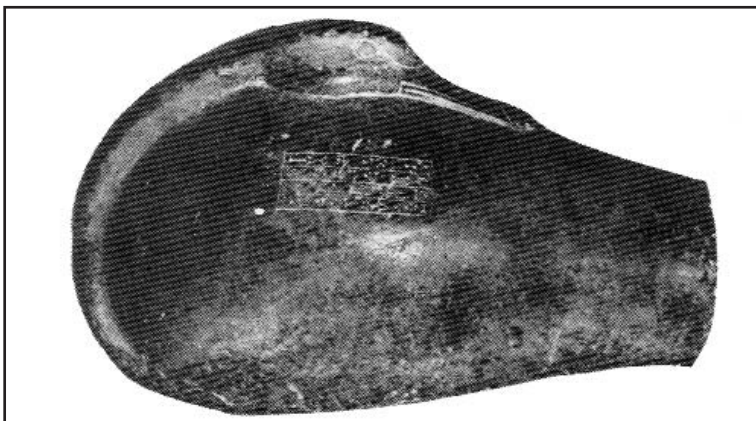
Со тоа бил изменет односот на златото и среброто, со пад од 1:12 на 1:10 и со тоа зајакнала парата, поефтинило производството за да се задоволи растечката економска моќ во Македонија. Се исполниле сите планови на Филип Втори и во војувањата и во Олимпијадата и со раѓањето на синот Александар. Во негова чест бил искован прочуениот Филип-ов статер со коњаник кој поздравува, како тоа да е поздрав на успехот на Филип Втори. Економското значење на тој потфат е од непроценлива вредност за иднината на Македонија. Немало веќе сила која можела да ја попречи славата на Македонците. Ударот на монетарниот систем никој не го издржал.

Се реорганизираше економијата, фалангата и монархијата во обединување и власт над Илири, Траки, Пајонци и многу други македонски племиња, кои си нашле место во прогресот на македонската држава. Набрзо паднале Атина и Персија. Сите биле совладани со парите кои Филип Втори ги внел во економијата со политички цели. Стратег, архонт, цар Филип го придружувале беспрекорните генерали Антипатар, Парменион, Пердика, Атал, Линкестите, Молосите и други царски куќи на територијата на Македонија. Истите луѓе му биле војсководители и на Александар. Сите ја следеле Филиповата политика неменувајќи ништо во создадениот монетарен систем. Тоа се тие стандарди познати како ефект на македонските пари во светот. Познати се како први девизи и на тоа се должат многубројните колекции на македонски пари, на македонска бронза, на македонска скулптура во музеите низ светот. Тие заедно го претставуваат македонскиот период на дарба на луѓето од Македонија, кои овековчиле знаење и метод за културен подем на човештвото изразено преку монетоковањето.

Во Словенија биле откриени шверцери. На цариниците не им биле потребни експерти по археологија, рекле и погодиле: „Тоа е македонска бронза од древните пари на Македонците“

Се работи и за македонските парични единици. Нив сите лесно ги препознаваат и немало други со кои се служел целиот свет. Парите не ја покажуваат само номиналната вредност, туку мерката на вредност на производите. Таа е мерило. Вообичаено мерило, замислен тег во македонскиот систем е талантот. Тоа е еден товар во дисагите на магарето, кое ги отвора сите врати на утврдените градови, како што во шега им велел Филип Втори на фалангистите, пред некои опседнати градови.

Еден талант тежел 29,6 килограми злато, кое можело лесно да се пренесе во ленена торба од пазар до пазар или од град до град. Но, тоа не е вообичаено пазарење туку се работи за девизни пресметки кога требало Македонците да ги збришат другите валути. Поситните пари (монети) го реализирале прометот. Тоа биле статери, драхми, мини, оболы.

Мерката за тежина „Талант“ пронајдена во Вавилон во еден од магацините на источната страна. Долга е 40 см. и се зледа најлес (жиг) „точно таланти“.

Нивната големина, вредност, тежина, ознаки биле строго стандардизирани. Секое парично мерило, кое го определила македонската држава како парична единица, немало тежина на цел број туку накршување, како израз на сооднос на металите, на цените, на улогата во размената. Ја покривало иридацијата или литењето од употреба. Истенчените пари не ја покажувале намалената тежина, туку одредената мерка втисната во монетата, државна гаранција, печат, царот стои зад вредноста на парите. Можеби накршеноста на темињата била заштитна мерка против кривотворење на монетите.

Талантот не е мерка за 30 кг туку за 29,60 кг, статерот 12,30 гр итн. Во зависност од металот, бронза, сребро или злато, накршувањето било најразновидно. Тоа го изразуvalo соодносот на металите и паричните единици. Лирата, франкот, рубљата, сè до наше време се ковале со накршена тежина. Ако се измерат ќе може да се забележи колку се слични во одредувањето на тежината со македонските древни пари. Ниту една пара не носела на себе цел број на тежина. Така одредил Филип Втори и така останало да се практикува. На пример, сребрената пара на Персеј, 1 драхма е 3,30 грама, тетрадрахмата - 14,94 гр, други се означено со 4.03, 5.28, 6.86, 7.77, 8.14 грама бронза и сосема поинаку ќе добиеле и тежина и вредност ако се ковале од сребро или од злато. Така, парите дополнети со иницијали, монограми, сончеви симболи и лик на царот ни ја раскажуваат вистинската приказна за историјата на древна Македонија.

Тоа што го зацртал Филип Втори во системот на македонските пари опстојувало и се применувало кај сите македонски династии. Општиот Филипов принцип е применет и во денешните македонски пари, особено кај симболите и во светски размери дополнет со кредити. Функцијата е иста, преку па-

Историјата на Македонија исцитувана низ долги милениуми со илустрациите на македонските цареви ни ја прикажувава тоа неспорно бојатство, застапено во сите симболи на монетокривањето. Тоа е наше оковечување. Трајност, факти. Конкретност, убавина. Вредност, уметничко обликување на царевите, градовите, времињата, слики за иднината направени за нас и клише како и друштвото народи да илустрираат такви пари и како цели империи да се исцитуваат од илустрациите на Македонија. За жал, и тоа и да се открие и да се знае дека е македонско то симболира, како и илустрациите, се прикажува како да им прикажат на некои друштва народи. Знаеле Македонците како да создадат трајни вредности со илустрациите, со илустрациите, со симбол на илустрациите за да прикажат до нас како реликви и то илустрациите, илустрациите, илустрациите и илустрациите. Блеска сјајот на македонските пари во колекциите то светот.

рите, да се контролира и да се насочува економијата на една земја и преку ММФ целото светско стопанство. Гувернерите на банките го заменуваат потписот на царот.

Чувствителноста на живите пари во промет е преголема. Преку ноќ може човек или цела држава да се збогати или да осиромаша. Затоа секое фалсификување на пари повлекло смртна казна. Парите во оптек не смеат да бидат ниту повеќе ниту помалку. Цените се уште почувствителни и први

ја регистрираат инфлационата тенденција. Секоја чест на македонските банки како тие го градат монетарниот систем од ослободувањето на платниот промет од Југославија и како се борат да ја задржат вредноста во криминализација на другите системи во државата. Всушност, тоа се крши врз осиромашувањето на народот. Се губат и се продаваат општествени, национални и стратешки објекти. Надвладуваат форми од фаза на колонијален капитализам. Зарем до толку политичарите не ги знаат законите на политичката економија и на економската политика?

Толку ли се неуки и лакоми за пари? Сè распродадоа, а не изградија ниту една фабрика. Го разбија единството во производството, трговијата и распределбата, грабајќи секој на своја страна, несогледувајќи го општиот општествен интерес. Имаат најдобар пример за работа со пари кај Филип Втори, имаат историја од древна Македонија, да се потсетат дека монетарниот систем е огледало на севкупните историски, економски, културни и политички односи во општеството. Нека не мислат дека колапсот во било кој сектор нема да доведе до општ колапс. Транзицијата е само изговор. Политиката, парите, економијата, ресурсите, народот мора да бидат опфатени со исти закони и норми, без да се прават меѓусебни удари. Засега, по сè изгледа, од распаѓање е изземен само монетарниот систем во државата. Најсилен е ударот врз животите на луѓето кои својата работа ја вградиле во создавањето пари. Парите, ладни и немилосрдни, проголтуваат милиони невработени и пауперизирани. Да се потсетиме на крвавото законодавство од XVI век и да не го дозволиме тоа. Македонија не заслужува таков пад.

На македонските пари прв пат бил ставен лик на жив цар, на Александар. Филип Втори прв пат создал цврст монетарен

Пара со ликоѝ на Аминѝа Третиѝ

систем, базиран врз производни и економски мерки. Македонските пари прв пат во светот се појавиле во функција на девизи и како натрупано богатство. Македонското грне со пари сѐуште се откопува на широк простор до каде што оделе и живееле Македонци во период од неколку милениуми. Секоја држава која сака да стане светска сила се огледува во древна Македонија за монетоковањето, со копирање на државноста.

Доларот не е Филипов статер. Се тресе. Вибрира, се тресе и еврото. Скока тегот на кантарот со многу жртви и несреќи како што скокаат барелите нафта, унциите злато, вреќите жито. Русите ги свртија вентилите на гас и ја смрзнаа Европа. Сите тие појави се противтежа со жртви за стабилизирање на монетарните системи. Треба да се средат нарушените закони на парите во валути за да можат идните генерации да откопуваат грне со пари спечалени во продуктивни периоди. Тој симбол на богатство, кој го воспоставиле Македонците, го правеле за подобро живеење на поколенијата. Тоа е дел од законите на парите кои нашироко ги развиле разурнувачките параметри. Грнето со пари ја изразува

спротивната моќ, да се биде богат со инвенција за создавање материјални добра и видни богатства за разни потреби. Хитлер создал специјална единица за ограбување уметнички антички дела и нумизматика и заврши така што изгуби сè. Вистинските вредности генерациски се создаваат за долго да траат, како македонските пари, македонската бронза, македонските скулптури, македонските градби. Грнето со пари е резерва за задоволување на материјалните и на духовните потреби на народот, со порака умерено трошење за благосостојба на сите, преку правилна употреба на сите функции на парите. Од таму доаѓа влијанието на македонските пари врз водечките народи во светот. Парите се рамнотежа во сè. Во парите се содржи човечкиот труд, според Аристотел. Само тие пари вредат во една држава и во цел свет. Другото, како дошло така пошло.

Македонските пари видени на рака маѓепсуваат со исклучителната убавина. Тие ги содржат сите историски настани. Не се дочитуваат иницијалите, имињата, монограмите, градовите со ковачници и симболите уметнички обликувани во минијатура. Тоа е најголем и најбогат артефакт за Македонија. Тоа е причината за секоја нумизматичка колекција во светот да се закити со македонски пари од најстаро време.

Аминта се оженил со Евридика од Линкестида и Филип Втори со Олимпија од Епир. И двете принцези со себе донеле симболи за да ги приклучат кон македонското сонце.

Сонцето блесна на парата од 520 г. пр. Хр. кај Александар Први и уште многу сонца блеснаа на сите пари од Македонија.

Листот на дабот од Додона, од времето на Аргонаутите, најде место на македонските пари како дабов венец од молња и стровилок како своевидна апликација на сонцето.

Уште од Александар Први во сите пари македонскиот коњаник јава, оди, трча. Со едната рака ги држи уздите, а во десна рака држи копје, палмово гранче или поздравува со лик на десно и крената рака косо кон сонцето. Тој поздрав на коњаникот застапен во парите на Филип Втори, Александар, Касандар, Деметрис, Филип Петти, Персеј... Поздравот продолжува да ја симболизира македонската победа со калиографски монограми и цели имиња на македонските цареви и кога се фараони и кога се императори. Тоа е Македонија претставена низ симболите на парите, низ вистинските пари како основа на економската моќ на Македонците. Тоа се парите што Македонците ги ковале од своите рудни богатства.

ЗЛАТО

Во Менделеевиот периодичен систем на елементи, златото е обележано со Au под број 79, со специфична тежина 196,967, зад платиниумот со број 78 и специфична 195 кој е познат како бело злато со уште поголема вредност од стандардното злато.

Златото е најупотребуван благороден метал во ковачеството на пари, медалјони, накит, статуи, оружје и други вредности на предмети обложени и кристрирани. Тоа злато добро им било познато и употребувано на Македонците од најстари времиња и такво стигнува до нас сега и до музеите во светот.

Златото во функција на пари и во уметнички украсни предмети избрано е заради извонредните својства на металот со 24 карати, лесно за изработување. Не се губи, сјае, не 'рѓосува и во мали количини има голема вредност, лесно се пренесува и по природен пат изразува соизмерливост. Алхемијата во средниот век заврши со неуспех. Флукуацијата со

*Галски
Поџин*

*Илирска
Драхма*

*Каријагински
Сџајџер*

*Тракиска
џаричка*

*Тесалиска
џаричка*

механичка или хемиска метода бара вложување на голем труд на прекопување на тони земја за некој грам злато. Во македонските рудници се ископувале 12 грама злато во секој тон земја или во исплакнување на песокот во златоносните реки. Многу труд за мала количина злато ја одржува високата цена, заради тие својства златото се одредува како златно покритие, гарант на сите богатства на државата и царските рудници, благајни, депоа.

Филип Втори пушти огромно количество на златни пари во опток и со еден светски економски удар создаде невиден подем на Македонија, оствари реформи, ја зајакна државата со забрзување на циркулацијата во размената со чисто злато, Такво збогатување е редок случај во светот. Сега наместо злато парите циркулираат како книжни пари, чекови меници. Во царска Русија книжните пари можеле неограничено да се заменуваат за златна рубља. Во социјалистичките земји вредноста ја гарантирала државата преку стоковото производство со фиксно покритие. Транзицијата создаде милионери со грабежи на фабриките. Пропадна општествено богатство создавано со столетија, се гибна и во природното богатство се зидаа пирамиди без покритие. Останаа осиромашени народи, се генерираат кризи и војни со ограбувачки инстинкт и инфлација. Го нема Филип да ги подучи народе како да ракуваат со златното покритие за да го зауздаат цинот во економијата наречен рецесија.

Циркулацијата на парите во оптекот се контролира со брзината на движењето. Стоката се движи кружно и се репродуцира. Парите се движат линеарно во смер на бегане од кај тој што ги поседува. Многу се осетливи количински, ни повеќе ни помалку од колку што треба, да ја извршат услугата во размената. Цените веднаш реагираат при застој на пазар,

наплати, кредити, дефицит, ģибање во резервите. Тоа доведува до генерирање на кризи во глобала ако се засега во вредноста на парите и стабилното покритие.

Успехот на економската моќ на Филиповата држава се заснива на познавање на законите на парите. Советниците на Аристотел непогрешиво го воделе во успешното решавање со раководење на економијата преку парите. Сеуште откриваме депоа со македонски ковани пари, многу често грне со пари како натрупано богатство што Македонците го чувале дома.

Пронајдени се колективни наоди на богати остави од времето на македонската древна држава и од сите македонски владетели. Ги имале оставите од Прилепец, Стибера, Охрид, Тополчани, Скупи, Тиквешијата, Витолиште, Кратовско, Вардарски Рид, Неготино и многу други ископини во македонските градови во соседните земји. Тоа е Благун во Бугарија, Кабул во Александрија, Самарканд, Никеја, Епир, Сицилија итн.

Законите за сите функции на парите од македонската практика во Антиката до денеска не се изменети.

Старите цврсти зафати за стабилизирање на економијата што ги применувал Филип Втори се уште претставуваат совршен модел.

Златните пари од македонските царства останаа ненадминати по убавина, оригинал и симболика. Тоа се кованите пари од македоско злато од македонските рудници, ковано во македонските ковачници со симболика и имиња на македонските владетели во профил, цареви и кралеви. Тоа е сведоштво за македонското постоење заштитено со македонски штит во вид на сонце аплицирано на кованите македонски пари. Тоа е потпис на македонската историја.

КАКО ЗАКЛУЧОК

Македонија претставува уникатно место на земјината топка. Единствено во светот Македонија го поседува Алшар - рудникот на мало сонце што пред милијарда години директно паднало на Кожуф и тука останало со неутринот што се детектира со лорандитот. Таа неутронска загатка, како најголема тајна од сите тајни, може да го докаже потеклото на сончевиот систем. Може Македонија да ја снабди со енергија и да ги замени сегашните атомски централи со скротени мали сонца на хидрогенски бомби како неисцрпен извор на енергија за цел свет. Лорандитот, талиумот и уште осум други минерали и кристали претставуваат неисцрпно раритетно богатство во Македонија. Од површината на сонцето, фотоните и неутрините со брзина на светлоста стигнуваат на земјата и го овозможуваат постоењето на живиот свет. Кога неутрините удираат на талиумот, атомите се претвораат во изотоп на олово 205, па на сребро и злато, како што се означени во Менделеевиот систем. Д-р. Паскал Сотировски го извести светот дека заклучената врата на Алшар го крие клучот на ловењето на неутринот со помош на лорандитот и другите минерали.

Алшар, единствениот светски рудник од Македонија се користел во времето на Филип Втори. Има девет окна и по пет километри во должина. Многу оружје како штитовите, шлемовите и копјата биле обложувани со тенки фолии на лорандит. Тие во допир со сонцето произведувале светлина. Победата на Филип во Херонеја и победата на Александар во битките

со Дарис во Персија и Пор во Индија се должи на тоа заслепување. Минералите, кристалите, златото од рудниците низ Македонија ги заслепувале туѓите непријателски војски. Во тоа се состои економската моќ на Македонците надградена со научните постигнувања на луѓето со најславни имиња во Македонскиот век на првата светска империја - Македонија.

Рудниците и ковачниците на пари и оружје ја покривале цела Македонија. Докази за тоа ни се археолошките ископини од сите древни градови во Македонија. Во Стоби, Лихнида, Хераклеја, Вардарски Рид, Антигонеја, Марвинци, Пелагонија во Бонче, насекаде постојат наоди од непроценлива вредност и депоа со пари од сите кралеви и цареви од владеењето на Македонската држава. Ковачниците во Пела, Амфипол, Тесалоника, Пелагонија се најчесто спомнувани. Во сите други градови откриваме ковачници и калапи за пари, за накит за оружје. На неколку места, во Нерези, Берово, Стоби, Антигонеа најдени се позлатени кочии со богата опрема на свештеница и сребрени токи на коњите и тркалата. Докази за рудното богатство се монетите од македонско злато, сребро и бронза. Со златни медалјони биле одликувани војниците. Направени се 25 златни статуи поставени во Дион после битката на Граник. Во фалангата на оклопите се ределе одликувања и ордени од злато и скапоцени камења. Накитот од Беранци ги покажува одликувањата што Александар ги давал на војниците. Маските од Требениште и Охрид, Филипвата гробница, штитовите, шлемовите, парите и вкупниот накит изработени се со гранулација и филигран на домашна уметност и симболи од тоа време.

Постоела силна рударска дејност во Пелагонија, Пореч, Демир Хисар, Коинска река каде што се копало и про-

мивало златото и во подземни воид од што се трупале камењата кај Кожуф, според толувањата на Страбон.

Плиние, за откривањето на нови методи за користење на златото ги спомнува Филип Втори кој што успеал во Кренида да извади пет пати повеќе злато или 1000 таланти (околу 30,000 кг. годишно) кога во VI век се добивало само 200 таланти и тоа кога постоел електрон како природен елемент од сребро и злато на површински копови. Плиние ги спомнува Феничаните, Есхин, Еврипид, Ксенофон и го изостава Тукидид, сопственик на Пангајските рудници што исто така живеел во Пела на дворот кај Архелај, како и неговите современици.

Рудите, новите методи и науките им овозможиле на Македонците да го развијат златарството во ремек дела на накит какви што ги видовме круните, прстените, ѓерданите, маските, пехарите и другите златни сребрени предмети во Дион, Пела, Еге (Кутлеш) Требениште, Стоби, Беранци и други наоѓалишта.

Треба да се знае дека македонското мајсторство фалангата го пренела во Азија и ги учеле тамошните народи како да го обработуваат златото во пари. Како резултат на тоа статерот на Александар била најценета пара и останала во употреба повеќе од 500 години.

Тит Ливие кога зборува за Римјаните нагласува дека на Македонците им било забрането да ги користат своите златни и сребрени рудници. Римјаните го ограбиле целото злато наследено од монетоковањето на царските пари и ризници. Го снемало богатството што Александар ги наградувал ветераните од фалангата и богатството на племството на старите македонски фамилии кога Рим навлезе во Македонија, во времето на Персеј.

Рим се позлатил со македонското злато.

Шпанија се позлати со златото на Астеките и Маите.

Англија се позлати со златото од колониите во Азија и Африка.

Руското злато од Урал и Сибир си остана на свои простори, кај својот народ.

Македонија не посегнала по персиското и индиското злато. Нивните царски ризници, Александар ги употребил за градење на 70 градови Александрии, патишта, технологија во унапредување на производството во целокупен напредок со Македонско влијание што не се заборава до ден денешен.

Македонските богати војници од фалангата тежеле со злато и позлатеното оружје што заслепувало со лорандитот од Алшар, геолошкиот детектор на неутринот. Тоа е поскапо од сето злато во светот. Македонија во својата утроба крие парче сонце и големи ресурси на метали и неметали. Македонија поминува низ најтешките момент на своето постоење. Се крадат цели рудници, цели планини, историја, име, симболи. Ќе ни останат само Македонските древни пари најсилно сведоштво за едно моќно постоење на Македонија од давнина до иднина.

Медиумите обелоденија дека монетоковањето на статурите и драхмите се изработувале од домашни руди и сегашните рудници околу Картово, Злетово, Кожуф. Тоа го потврдија лабораториите во Франција што споредбено ги анализираа рудите и монетите на Филип Втори и Александар откопани на археолошките локалитети ширум Македонија, последниве неколку години.

Пронајдените антички монети на локалитетот Исар-Марвинци, професорите Блажо Боев и Соња Лепиткова од Факултетот за рударство во Штип и проф. Владимир Бер-

Златниот ситанер со Александар Македонски

манец од Природно-математичкиот факултет во Загреб ги испратиле во лабораторија во германскиот град Дармштад каде што, со помош на неабразивен или недеструктивен метод, го утврдиле точниот состав на монетите, а потоа и од каде се земени рудите за истите да се исковаат. Монетите потекнуваат од IV век пред нашата ера, а се направени од руди од Кратовско-злетовската вулканска област. Анализата на шлемовите кои беа пронајдени на истиот локалитет покажа дека исто така се направени од рудите во Кратово. Овие сознанија укажуваат дека античките Македонци живееле на овие простори, а самиот Александар Македонски за ковање на монетите со неговиот лик користел кратовска руда.

Рудите од најстари времиња до денес во Македонија се покажаа истородни. Тие биле база за економската моќ на државата и јадица за освојување и поделби на Македонската земја.

Македонски цареви и ковани пари ја чинат базата на светската нумизматика.

Ако се проследи родословието на листата на владетели во македонската држава од Каран до Клеопатра ќе прочитате имиња на стотина престолонаследници што владееле со наследниот престол со Македонија.

Колкав е бројот на принцези и принцези што не добиле предимство да се искачат на владетелскиот престол? Предодреденоста на првородениот син му обезбедувала предимство и се што му припаѓа со тоа на престолот. На пример: Аминта имал шест сина и една ќерка. Само Александар Втори, Пердика Трети и Филип Втори се ставени на местата владетели и само тие имале право да коваат пари. До тоа правило се придржуваат и сегашните царски куќи низ Европа. Англиската кралица од сите синови, ќерки и внуци, престолот го чува за првородениот син.

Племството во Македонија претставува многу поголема бројка од познатата листа на владетели. Македонските владетели 2700 години ковале пари. Вредноста обликот симболите, ликовите на македонските пари земени се како урнек за ковање пари воопшто. Секоја македонска пара најверно ја испишва македонската историја од најстари времиња. Тоа е оној дел од историјата што не се фалсификува ниту се присвојува. Фалсификуваните пари се безвредни. Македонските династии преку парите ни испратиле факти да опстоиме и да се одбраниме од било чие присвојување.

Откако постојат пари, постојат обиди за фалсификување. Тоа во древните времиња се казнувало со смрт за да се укажува на важноста на чување на вредноста на парата што ја одредувала државата со гаранција на профилот на Бог или Цар како и изолбилство на симболи и писмо. Со тоа се одредувало и времето на промет на парите и времето на историските настани низ кои поминувал македонскиот народ и држава.

Македонските древни пари се ковале од бронза, сребро и злато во огромни количини. Доминираат парите на Филип Втори и Александар. Филип забранил да се коваат пари на град - државите и така филиповиот статер 12.8 грама станува единствена номинала на милионски серијал што се изработувал секоја година за потребите на растечката економија на македонската држава. Тоа е познатиот златен статер со кочија и коњаник.

Златникот статер на Александар од 8.4 грама најдолго опстојувал во прометот. Огромни количини се ковале од сребро и бронза. Постојат три вида Александрови монети. Тоа е Александар со лавја глава како Херакле. Александар со рогот на овен како Амон Ра. Александар со скалп на слон на глава. Сите тие имаат огромно значење за Македонската историја, затоа што прв пат на аверсот на монети ставен е лик на еден жив цар и тоа е ликот на Александар Македонски. До тогаш на кованите пари се ставале божества или симболи. Птоломејската династија долго ги ковал Александровите пари. Нив ги копирале келтските племиња. Галите исто така ги копирале. Македонските династии се придржувале до Филиповата забрана град-држави да коваат пари и дозволувале понекогаш ковање на автономна покраина ако има крал да кова пари со заедничките македонски симболи. Високата уметничка креативност ги создавала најубавите златници во Македонија. Тие биле единствена пара во првата светска Македонска империја и долго потоа илјади години. Праксител, Скопас, Леохар, Лисип сите заедно со своите синови и тајфи како царски скулптори ги ангажирал Филип Втори во Пела и Александар во фалангата. Тие работеле на бронзените и мермерните статуи што годинава ги откопавме во нашите древни градови. Примерот со Дедал од Охрид, бронзените статуи од Стибера, статуата

на Афродита од Скупи, се приклучуваат кон бронзените статуетки на Херакле низ Пелагонија, играчите од Стоби, златните маски и накит и цели депоа на ковани пари. Се прашуваме кој го правел тоа совршено уметничко творештво низ сите периоди од историјата на Македонија. Тие непобитни материјални докази, посебно во изработувањето на македонските ковани пари, биле истите тие царски скулптори. Тие ги создале статуите во бронза и мермер, стели и фризови и ги ковале македонските пари со одлично моделирање на профилот на царевите, имињата и симболите. Ремек дела претставуваат златните статери на Филип Втори и Александар како стандард за ковање на пари во светот до денеска. Убавината на тие пари им послужиле на македонските невести да ги користат и како накит за обетки, чапрази, низи на чело и на косите. Златото се топи на 1035°C е растеглив метал во златни фолии и жици што овозможуваат ковање на најубавите златници и накит преку гранулација и филиграни, метод задржан и видлив до денеска низ чаршијата во Охрид и другите градови низ Македонија и како распространетост низ светот. Низ ковањето на македонските пари ја гледаме историјата во повеќе од два и половина милениуми. Парите ни ги опишуваат сите економски, уметнички и религиозни настани, континуирано низ сите царства на македонските владетели, како битен белег на македонската државност.

Монетоковањето во Македонија според ископините ни покажува наоди од Антиката од крајот на VI век пр.хр. кај Аминта Први, Александар Први, Пердика Втори, Архелај, Орест, Европ, Аминта Втори, Павзание, Аминта Трети, Александар Втори, Птоломеј, Пердика Трети, Филип Втори, Филип Аридеј, Касандар, Деметрие Први, Антигон Гонат, Деметрие Втори, Антигон Досон, Филип Петти, Персеј. Најде-

ни се и ковани пари од Александар Четврти синот на Александар Трети Македонски и од сите Селевкиди и Птолемеи до Клеопатра Седма од 30 г.пр.хр. како и многу други. Стандардите, стиловите, симболите и другите обележја на парите се сретнуваат кај сите македонски династии од римско, византиско и турско време. Ковачниците од Кратово добиле дозвола од турските султани да коваат пари со македонското злато и истите калапи употребувани кај македонските древни ковања на парите.

Статери, драхми, денари, оболи, тетрадрахми, тетраоболи, златни, сребрени и монети од бронза, секако и талантот се тие македонски ковани пари што сеуште ги откриваме.

Етимологијата на имињата на парите опширно ја обработува Одисеј Белчевски од Битола, кој живее и работи во Канада, Торонто. Неговите научни истражувања за јазикот на Македонците во делата на Хомер и се добро познати на јавноста преку неговите публикувања и интернет. Овојпат ми ги отстапи неговите ракописи на англиски јазик да ги приложам во целост во мојата книга за „Древните македонски ковани пари“.

Така од анализата на „драхма“ како збор се доаѓа до поимот полна рака, што држи во рака нешто како пара, моќ и др.

Уште подобро е објаснувањето на зборот денар, пак од рака или на рака, аир од работата, што би значело надница на рака исплатена за тој ден. Тоа е денар како пара еквивалент на работата.

Слична е анализата на статерот што ја обработил Одисеј Белчевски. Неговите трудови на англиски јазик ги приложуваме во целост со благодарност.

A Linguistic Study to the meaning and concept associated with the words denar, dinar – denarius- dinero

According to Oxford the classical historians regularly say that in the late Roman Republic and early Roman Empire the *daily wage* for an unskilled laborer was one denarius. Taking the lead from Oxford, in search for the logical etymology of this word, my research took me back to the Ancient Times of Europe.

In the Oxford's explanation to the etymology of this word 'a connection' is made to the Latin number 'decem' – 'ten, mainly because the Denarius was valued at 'ten asses', an 'as' being the smaller unit'. However the value was changing at the end of 141 BC being 'worth' 16 asses. This explanation is very strained. It does not relate to any concept behind the word that will relate to 'a daily wage'. Also it is very difficult to arrive at the word 'din > den' from the Latin 'decem'.

The true meaning of this term is found and confirmed in the Homeric Epics with the words *den, din, dan, δην, διν, δαν* (Homeric) meaning "day", "by day" (Ref. Liddel Scott P.325, III b 1840)

The Macedonian and Slavic equivalent to "den", "din", "dan" is "den", "din", "dan", "dni" meaning "day". In Macedonian there are the forms 'denes' denesen' deneska = today, this day, and 'dneven' by the day.

The Etruscan equivalent to the Macedonian is "tin" < "din" ("t" ↔ "d") and the Etruscan god "Tinia", "Dinija" meaning "the divinity of daylight".

In the Dialects of the Macedonian Language there is "denija" > "dinija" as in the expression "se raboti po denija" meaning "work is done by daylight". The Latin equivalent for day is "diu" (from "dies").

The Macedonian word *den > din – day* was the basic building block for the word *dinar-denar > denarius*. The word is created from den – din in combination with the form

'ar' < ra' den+ ra > denar

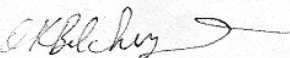
'Ra' is the basic root that is associated with the Macedonian word 'raka' – hand. This root is found in numerous other Macedonian words associated with activity-work. It is the ending of many nouns that relate to work occupation such as 'chevlar = shoemaker, ribar' – fisherman, stolar – furniture maker, kozjar – leather worker, muzicar – musician'.

The concept – meaning of this word is associated with 'a daily wage' a pay – compensation of one day's work. This is obviously still in use today, as in daily wage and it was the most simple and practical way to determine the 'amount of work' using the extent of the daylight, (sunrise to sunset) and develop the payment for the work done.

Most of the work in old days as well as today is logically carried out during the day. The other European Languages including Latin, French, English and German are not in position to provide a logical etymology to this important word.

This is part of a Dissertation Study in 'Conceptual Linguistics' of Odyssey Belchevsky

© ® Odyssey Belchevsky,

originally recorded in November, 1997

A linguistic study on the Ancient word 'drako'-'draka' the base for the Ancient monetary term 'drakhma'

The word '*drako*' - *draka*', δρακο, -δρακα, in ancient times had the meaning of 'a handful' (Ref. Greek Poetical Gardus. p. 181 1st column. b, Edward Maltby DD. London 1823). This word with the meaning of 'a handful' is found in the Iliad, S. 552., in the form of '*dragma*' (*drakma*)

'*drako*', '*draka*' - '*dragma*' - '*drakma*' = "a handful"

With a careful analysis of the make up of this word, as well as the analysis of the 'basic meaning or concept of what a handful is, one can quickly arrive at the fact that this word contains the basic Macedonian word for hand '*raka*' and the verb *darzi* > *drzi* > *drz* = to grasp to take hold' The hand is 'the most universal and practical tool' of man. It is technically a 'built in' universal creation that performs or does almost everything. The word '*raka*' - hand and its related forms is present in numerous other words in the languages of Europe.

It is the human hand that 'takes and gives a handful of a commodity or product'.

According to Oxford the word '*drakhma*', a measure of weight, "is literally "a handful" and the word form '*drakhma*' is akin to *drasseti* "to grasp. Here the double 'ss' points to 'z' - zh'. Therefore the original word can easily be 'dražeti'.

This is further confirmation to this study, since the hand is used to take hold of things, or grasp things. This form relates to the Serbian, Croatian and Slovenian, infinitive form of the verb '*držati*' > *držeti* = to grasp, and Macedonian and Slavic: *darze* > *darzati* > *drziti* > *drzi*' > *drzes* = 'to take hold of, to grasp'

Also the form '*drako*' is in line with the Alexandrian Macedonian '*raga* > *raka*' = hand ('ραγα ↔ ρακα), given by the German linguist F. Strutz in his book "Dialecto Macedonia et Alexandrina 1785 - Bibliothek des FÜRSTLICHEN - Lipsiae."

The form '*drako*' is created from '*drz-raka*' → *draka*' - to grasp or 'to hold with the hand. The ending of '*raka*' with the letter 'o' is typical Homeric ending found in numerous basic nouns and verbs. In Macedonian today the specific form '*rako*' is found in the nouns- expressions

'rako pleska, = applause, *rako vodi* - to lead (by hand), *rako met* = hand ball. The ending with 'a', changes to an ending with 'o', whenever the use of the word *raka*, is combined with other activities that are associated with the hand.

This is a natural and therefore logical process of language creation where the quantity/ value of a commodity evolved into a monetary value. Also there are specific village market related expressions in Macedonian that are related to the form 'handfull'.

These are: '*raka grav*' = a handful of beans, (or 'one hand of beans'), '*raka oriz*' = a handful of rice, etc. In the common farmers market, the hand is still used to measure the quantity / weight of a product, and therefore can be used to indicate worth or value.

This concept is evident today in the English Language and other Languages as well.

The hand 'gives' a 'handful'.

A 'handful' is clearly related to the word 'hand', and it is evident in the forms: *hand* > *handful* > *handle* > *handy* where the simple form –noun 'hand' is the base for a number of related words on a functional basis.

This Homeric word gives the connection between the very primary way of measuring a commodity and the creation of a measured worth/value that at a later day evolved in the Ancient word "*drakhma*"- *drakhme* 'a monetary value equal to six 'obols', adopted at some time by the Athenians as a currency.

Additional relations and support to this concept is found in the words and Homeric expressions "*dedraka*" meaning "to give a hand" and "*oruko*"= 'by hand' (where *a* > *u* just like in *raka* > *ruka*)

This study indicates that the Ancient monetary value 'drachma' originated with the Ancient Pclagian people, who were the forefathers of the Ancient Macedonians. It was adopted by the Athenians, and in modern times was used as the official currency in Greece.

This study is part of the Dissertation thesis, on 'Conceptual Linguistics' of Odyssey Belchevsky,

Odyssey Belchevsky

©®

Една од поважните изданија за кованиците пари во Македонија е „Монети од колекцијата на Охридска банка“ печатена во 2006 година. Колекцијата содржи 1700 ковани монети кои останаа како сопственост на банката и по продажбата

Дел од колекцијата на Охридска банка - познатото чун на реверсој со највисок Лихнида 187-171 ж. пр.н.е.

на истата на француската банка „Сосиете Женерал“. И колекцијата и печатената брошура ја покажуваат историјата низ милениумите, ги покажуваат владетелите и династиите со сиот свој сјај и поради тоа се бесценети, да не речеме вредат колку и банката а сеуште се недостапни пред македонската јавност. Животното дело на починатиот директор Најденко Попоски и неговите соработници не смееше да се отстапи на некој отстрана заради значењето на охридската ковачница од дрвнина и поради паричката со чунот и испишаното име Лихнида-името на градот.

Хронолошката целина и големиот број пари во Охридската банка од македонските владетели од сите периоди од дрвнина преку римскиот, византискиот и османлискиот период до денешново време претставуваат македонско национално богатство ковано во бронза, сребро и злато. Структурата на металите од македонските рудници сè уште ја сретнуваме и тоа не само во ковањето на парите, накитот од Требениште, маските, филигранот, опковот на евангелијата. Ликовите на македонските династии, не само од парите, не гледаат под фреските испишувани со исто кирилско писмо, со исти православни симболи на Крст, Богородица, Ангели изработени во истите царски ковачници низ македонските градови и престолнини.

Династијата на Комнените во царските ковачници во Цариград ковала милионски тиражи од 20 каратно злато по обем и димензии исти како монетоковањето што го правел Филип Втори во IV век пр.н.е.

Ангелина Маркус, дипломиран професор по филозофија, во пензија, родена е во с. Тополчани крај Прилеп. На македонската јавност и е позната по петнаесетте објавени книги од древноста на Македонија. Во нив пишува за сите вредности од различни области, за македонската древна медицина, театрите, митологијата, царствата, филозофијата, Филип Втори Македонецот, Аристотел... а сега и за македонските пари. Нејзините приказни... за Македон и Македонците... предизвикаа голем медиумски интерес. Често е присутна на разни трибини, на Македонското радио, електронските медиуми и печатот. Пишува рецензии и соработува со сите што на било кој начин се занимаваат со Македонизмот и ја сакаат Македонија, со сите работат и мислат **МАКЕДОНСКИ**.

Досега објавени книги:

- По трагите на славните Македонци - 1998
- Македонски древни вредности - 2001
- Поеми за македонските цареви - 2003
- Македонија на Македонците - 2004
- Филип Втори - Македонецот - 2004
- Македонската древна медицина - 2004
- Македонските древни театри - 2004
- Приказни за Македон и Македонците - 2006
- Аристотел - Македонецот - 2007
- Алкомена-древен град во Пелагонија - 2008
- Исхраната на древните Македонци - 2008
- Тополчани во срцето на Пелагонија - 2008
- Филип Втори - Македонецот (второ издание)- 2008
- Претпоставено согледување (поезија) - 2008

ЛИТЕРАТУРА

1. Политичка економија - М. Марковиќ
2. Економска политика - А. Узунов
3. Страбон
4. Јустин - Филиповата историја
5. Македонија и Пајонија - Никола Шелдаров
6. Парите сведоштво за Скопје - Јован Шурбаноски
7. Кралевите на античка Македонија и нивните монети
- Шелдаров - Лилчиќ
8. CD на Народна банка на Република Македонија
9. Охридска банка - нумизматичка колекција
10. Нумизматичка поставка во НБРМ - Шелдаров
11. Историја на Стариот свет - А. Мишулин
12. Историја на Стариот свет - хрватско издание 1975 г.
13. Англиски аукции на ковани пари
14. Монети од Пајонија - Ефtimiја Павловска
15. Македонските банкноти и ковани пари 1992-2002 - НБРМ
16. Македонија - Парите и историјата - водич на НБРМ
17. Античките монети од Вардарски рид - Бобан Хусеновски
18. www.imagedb.coinarchives.com
19. www.antike-muenzen.de
20. www.wikipedia.org

СОДРЖИНА

ТЕЗИ - ЗАСТАПЕНИ ВО КНИГАТА.....	5
МАКЕДОНСКАТА ИСТОРИЈА ПИШУВАНА НИЗ ПАРИТЕ.....	7
МАКЕДОНСКАТА ИСТОРИЈА ПИШУВАНА НИЗ ПАРИТЕ Е ПОТВРДА НА ПОСТОЕЊЕТО НА МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА СО МНОГУБРОЈНИ СИМБОЛИ.....	19
<i>МАКЕДОНСКИТЕ СИМБОЛИ</i> <i>ИСКОВАНИ НА ПАРИТЕ</i>	23
<i>ПИСМОТО НА ПАРИТЕ</i> <i>СО МОНОГРАМИ И ИМЕ НА ЦАРОТ</i>	27
МОНЕТОКОВАЧНИЦИТЕ ВО МАКЕДОНСКИТЕ ГРАДОВИ.....	31
МИНАТОТО И ИДНИНАТА ПОДЕДНАКВО СЕ ЗАСТАПЕНИ ВО ПАРИТЕ ОД МАКЕДОНИЈА.....	49
МАКЕДОНСКИ ВЛАДЕТЕЛИ, СОВЛАДЕТЕЛИ И ЦАРИЦИ.....	59
<i>ЦАРИЦИ И СОВЛАДЕТЕЛИ</i> <i>НА МАКЕДОНСКИОТ ПРЕСТОЛ</i>	66
МОНЕТАРНИОТ СИСТЕМ ВОСПОСТАВЕН ОД ФИЛИП ВТОРИ ПРЕТСТАВУВА СВЕТСКИ СИСТЕМ НА ФУНКЦИИТЕ НА ПАРИТЕ.....	71
<i>ЗЛАТО</i>	83
КАКО ЗАКЛУЧОК.....	87
ЛИТЕРАТУРА.....	102

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски" - Скопје

737.1(381)

МАРКУС, Ангелина

Македонските древни ковани пари / Ангелина Маркус. - Скопје;
Маркус А., 2009. - 104 стр.; илустр.; 20 см. - (Едиција Клеа)

Белешка за авторот: стр. 101-101 - Библиографија: стр. 102

ISBN 978-9899-2461-9-7

а) Монети и монетоковници - Македонија

COBISS.MK-ID 77557002